

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
BAĞCILIK SEKTÖRÜ VE ÜZÜM
ÜRETİCİLERİNİN SORUNLARININ
ARAŞTIRILARAK ALINACAK TEDBİRLERİN
TESPİT EDİLMESİ MAKSADIYLA KURULAN
MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU
TOKAT ÇALIŞMA ZİYARETİ TOPLANTI
TUTANAKLARI

14 Nisan 2018 Cumartesi

TOKAT GRAND ALİ'N HOTEL ÇALIŞMA ZİYARETİ TOPLANTISI

TOKAT GRAND ALİ'N HOTEL ÇALIŞMA ZİYARETİ TOPLANTISI

14 Nisan 2018 Cumartesi

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 10.14

BAŞKAN: İsmail BİLEN (Manisa)

BAŞKAN VEKİLİ: Necip KALKAN (İzmir)

SÖZCÜ: İbrahim Halil FIRAT (Adıyaman)

KÂTİP: Ali AYDINLIOĞLU (Balıkesir)

BAŞKAN - Sayın Valim, değerli milletvekili arkadaşlarım, Belediye Başkanımız, saygıdeğer beyefendiler, muhterem hanımefendiler; bağlılığın ve özümün sorunlarını araştırmak üzere Meclisimizde kurulan Komisyon olarak bugün huzurlarınızdayız.

Türkiye Büyük Millet Meclisindeki komisyon toplantılarında yaklaşık 45'e yakın arkadaşımızı, bu işin paydaşlarını davet ederek dinlemiştik; ihracatçılar, tüccarlar, ziraat odaları, ticaret borsaları, üreticiler, üretici birlikleri ve kooperatifleri davet etmiştik.

Bu üçüncü haftamız. Seyahatle ilgili de kısa bir bilgilendirme yapayım. Komisyonumuzun son seyahati. Manisa'dan sonra da olsa özümün, yaprağın belki ikinci başkenti sayılabilecek bir vilayetimizdeyiz. Değişik medeniyetlere, kadim kültürlere ev sahipliği yapmış kadim bir şehrimizdeyiz. Dün hem çalışma ziyaretlerini gerçekleştirmiş olduk hem de Sayın Valimizin, Belediye Başkanımızın, değerli milletvekili arkadaşlarımızın, özellikle de bölge milletvekili olması hasebiyle Doktor Celil Göçer arkadaşımızın katkılarıyla şehrinizi de tanımaya, kültürünüzü de tanımaya çalışmıştık.

Öncelikle Sayın Valim başta olmak üzere Değerli Milletvekilimize, Belediye Başkanımıza ev sahipliklerinden dolayı çok teşekkür ediyoruz.

Bunu hep söyledim dünden beri, biraz kıskanç insanlarsınız herhâlde, Tokat'ı bizden saklamışsınız, bunu samimi olarak söylüyorum. Gezdiğimiz vilayetlerin içerisinde Tokat tüm Türkiye'ye tanıtılacak hatta dünyaya tanıtılacak kültürel varlıklarıyla, medeniyetiyle, geçmişten bugüne taşıdığı izleriyle görülmeye değer, gezilmeye değer hatta yaşamaya değer bir şehir. Ali Bey'le beraber dünden beri hayranlığımızı gizleyemiyoruz. İşin içinde olunca da belki siz çok farkında değilsiniz. Güzel bir kentte yaşıyorsunuz. Birçok fırsatınız var, bu fırsatlarınızdan inşallah en yakın zamanda istifade edersiniz.

Bu gezilerimizde, seyahatlerimizde yine işin taraflarını, borsaları, ziraat odalarını, varsa kooperatifleri, birlikleri, üreticileri, il ve ilçe tarım müdürlüklerini yani işin paydaşlarını davet ettik. Yaklaşık 100'e yakın da öyle, insanlardan hem bilgi aldık hem sunum aldık. Sunumlarında veya bilgilendirmelerinde taleplerini, öngörülerini, beklentilerini arkadaşlarımız ifade ettiler. Biz de o ifadeleri, o talepleri, o temennileri kayda geçirdik. İnşallah bunu bir rapor hâlinde ilk önce Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığımıza, daha sonra da ilgili kurumlara ve bakanlıklara iletmış olacağız.

Seyahatimizde hepimizin de tanıdığı kıymetli evladınız, kardeşiniz, gayretli, çalışkan, Komisyonumuzun da en gayretli arkadaşlarından Doktor Celil Göçer Arkadaşımız, yine Balıkesir Milletvekili 22'nci Dönemden de birlikte çalıştığımız, gayretli, tarımı, ziraatı bilen bir arkadaşımız Ali Aydınlioğlu Bey ve diğer milletvekilleri olarak bulunuyoruz. Bir de yaklaşık 10'a yakın uzmanımız, 5-6 da teknik arkadaşımız bugün bizimle beraber. Bu konuşmaları, bu talepleri, bu temennileri veya şikâyetleri kayda geçiren arkadaşlarımız var. Onlarla birlikte Tokat'ta bağlılığı, özümü ve yaprağı konuşacağız, daha sonra da inşallah yerinde incelemeler yapmak üzere aranızdan ayrılacağız.

Şimdi, sırasıyla arkadaşlarımıza söz vereceğiz. Tarım İl Müdürlüğümüzün bize bir sunumu olacak, daha sonra sırasıyla -Sayın Valim de uygun görürlerse- arkadaşlarımıza, hemşehrilerimize söz verelim.

Buyurun.

TOKAT TARIM İL MÜDÜRÜ ORHAN ŞAHİN – Sayın Başkanım, Sayın Valim, çok değerli milletvekillerim, Sayın Belediye Başkanım, çok değerli katılımcılar; öncelikle toplantımıza iştirak ettiğiniz için hepinize hoş geldiniz diyorum, teşekkür ediyorum.

İlimizde 1967 yılında 14.784 hektar bağcılık alanı mevcuttu. 1972 yılında da 11.717 hektar bağcılık alanımız mevcuttu. Filoksera tahribatı sonucu 1982 yılında ilimizde 4.580 hektara kadar düştü bağcılık alanımız. 2000’li yıllardan itibaren değişik kaynaklardan sağlanan desteklerle 2016 yılı itibarıyla bağcılık alanımız şu anda 6.681 hektara ulaştı. Yıllara göre değişimi yansıda gözükmemekte. 2016 yılı itibarıyla ilimizde 42.625 ton üzüm üretimi, istatistiklerde yer almamakla birlikte tahmini olarak da yaklaşık 24 bin ton civarında yaprak üretimi gerçekleşmiştir.

Bağcılığımızın Türkiye’deki yeri sofralık üzüm üretiminde 2.176 hektar alanda 10.720 ton üretimle alan bazında 28, üretim bazında 31’nci sırada. Şaraplık üzüm üretiminde 4.505 hektar alanda 31.905 ton üretimle de 5’inci sırada yer almaktadır.

İlimizde en fazla bölgemize has olan narince üzüm çeşidimiz yüzde 95 alanı kaplamakta, yine narince bağ yaprağı “Erbaa narince bağ yaprağı” adıyla da coğrafi işaret tescili almıştır.

2013 ile 2017 yılları arasında ilimiz genelinde numuneler alınmış -ilimiz diğer illere bakarak alınan numunelerde olumsuzluk yıllar itibarıyla azalmış olup en son 2017 yılında 84 tane numune alınmış olup bunların 3 tanesi olumsuz çıkmıştır. İlimizde faaliyet gösteren salamura yaprak işletmeleri mevcut olup şu anda 15 tane faal işletmemiz mevcuttur. Diğer taraftan, pekmez üretimi yapan 6 tane işletmemiz mevcut olup 1 tane de şarap üreten işletmemiz mevcuttur ilimizde.

İlimizde 5 tane işletmemize -hibe olarak yaprak ve pekmez işleme yatırımlarına- çeşitli etaplarda Bakanlığımız olarak kırsal kalkınma yatırımlarından destek verilmiştir. Son yıllarda uygulanan projeler özellikle 2000 yılından itibaren İl Özel İdaremiz ve Valiliğimiz tarafından ilimizde bağcılık konusunda çok detaylı çalışmalar yapılmış olup bu, ilimizin daha kadimden gelen merkez ilçe, Erbaa, Niksar, Pazar, Turhal ve Zile ilçelerimiz köylerinde bağ tesisi yapılmıştır. 2000 yılından 2017 yılına kadar 1 milyon 118 bin 110 adet narinceye bağ fidanı dağıtılmış olup bunlar da 6 bin, 7 bin hektara tekabül etmektedir. İl Özel İdaremizin son on beş yılda verdiği destek 1 milyon 849 bin 122 liradır. Ben burada, huzurlarınızda da İl Özel İdaremise, İl Genel Meclisimize ve Sayın Valimize Teşekkür ediyorum.

Diğer bir projemiz de Tokat ilimiz olarak 2016 yılında DOKAP’a, Doğu Karadeniz Kalkınma Projesine dâhil edildi, buraya da 4 bin dönümlük bir proje sunmuştuk. Oradan bize 2 bin dönümlük bir proje tahsis edildi. 2017 yılında bu, 6.660 hektar alanda çiftçilerimize bağ tesis ettik ve teslim ettik. Projemiz 2018 ve 2019 yılında da devam edecek olup toplamda da 2019 yılında 2 bin dönüm bağ tesis etmiş olacağız. Diğer bir projemiz de 2016 yılında Turhal ilçemizde üniversitemiz ve İlçe Tarım Müdürlüğümüz tarafından 1.800 dönümlük alanda bağ tesisi yapılmış ve teslim edilmiştir. Dün de ziyaret ettiğiniz bağ alanları o projemizden kaynaklıdır.

İlimizde bağcılıkla ilgili sorunlarımızdan birincisi o yeni tesis edilen bağ alanlarımızla ilgili, DOKAP tarafından. Sorunlarımızla ilgili üreticilerimiz ve işletmelerimiz konuşursa daha iyi olur. Bizim de tespit ettiğimiz şeyler var.

Teşekkür ederim ben.

BAŞKAN – Peki. İl Tarım Müdürlüğümüze çok teşekkür ediyoruz.

Evet, şimdi sırasıyla arkadaşlar sizlere söz vereceğiz. Özellikle kooperatif, birlik, ziraat odası temsilcilerimiz varsa söz almak isteyen...

ERBAA ZİRAAT ODASI BAŞKANI ARİF YILMAZ KÖKSAL – Sayın Valim, Sayın Bağcılık Araştırma Komisyonu Başkanım ve değerli milletvekillerim, belediye başkanlarım, sivil toplum kuruluşu başkanlarım; hepiniz hoş geldiniz.

Hepimiz Tokat’ımızın bağcılığıyla ilgili konuşmak için geldik. Biz geçen hafta da üç hafta önce de Sayın Bakanımız geldiğinde ona da Erbaa’mızdaki bazı sorunları anlattık. Ben esasında yarın Erbaa’da yapılacak toplantıya kendimi hazırladım, ona göre de dosya hazırladım ama yine de burada söz verilmişken...

BAŞKAN – Yarınki söz hakkını kaybedersin.

ERBAA ZİRAAT ODASI BAŞKANI ARİF YILMAZ KÖKSAL – Kaybeder miyim efendim? Çünkü çiftçilerimizle de oturduk, istişare ettik; sorunlarımızı, dertlerimizi bir araya getirdik. Tabii, ben teknik olarak anlatmak istiyorum.

Şimdi, ben her şeyden önce, kendim de otuz iki yıllık tarım kuruluşundan emekliyim ziraat teknikeri olarak. Cenab-ı Allah nasip etti, Ziraat Odası Başkanı olduk. Burada da çiftçilerimizin dertlerini, sorunlarını, adabına, usulüne uygun olarak her gelene, başta vekillerimize, siyasi temsilcilerimize iletiyoruz.

Bizim Erbaa’da benim çocukluğum bağda geçti üzüm beklerken, bunu hatırlıyorum. Ama il müdürümün söylediği gibi, bir ara bağlarımız kayboldu filokseradan dolayı. Biz özellikle 90’lı yıllardan itibaren Manisa’ya kalem gönderdik, oradan kaliteli şekilde asma fidanları getirerek Erbaa’da şu an için 18 bin dekarı bir şekilde en çok da özel idarenin desteğiyle tesis ettik. Şu anda 18 bin dönüm alan bağımız var. Ama biz genellikle yaprak üzerine çalıştık. Üzümde satmakta biraz zorluk çektik. Özellikle son yıllarda zannedersen şaraplara aşırı vergi geldi. Bunu da nereden biliyoruz? TEKEL ürünlerine zamlardan dolayı eskiden daha ucuz olan şaraplar şu anda pahalı. Erbaa’dan kamyonlarca şarap giderken şu anda bu şarap sektöründe daralma olduğundan dolayı biz üzüm satmakta zorlanıyoruz. Vatandaş da son yıllarda, özellikle beş-altı yıldır yaprak olayına daha çok... Erbaa’da yaprağın tanınır olması ve özellikle iki yıldır, üç yıldır Erbaa bağ yaprağının, narince bağ yaprağının tescil edilmesinden dolayı vatandaşımız şu anda yaprakla yatıp yaprakla kalkıyor.

Bunun sorunları da tabii ki var. Özellikle burada Erbaa yaprağını ihraç eden, yurt içinden çok yurt dışına da satılması için ihracat yapan arkadaşlara da -firmaların isimleri vardı- firmalara da teşekkür ediyorum. Çünkü yurt içine artık yaprağımız fazla gelmeye başladı. Biz Ziraat Odası olarak, İlçe Tarım Müdürlüğü olarak şunu yapıyoruz: Köy köy gezerek, her yıl mutlaka bağcılık yapan her köye giderek organik ve iyi tarım uygulamaları yapmasak da ilaç kalıntısı olmadan yaprak yetiştirilmesine çalışıyoruz. Bu noktada da yanımızda ihracatçı arkadaşımız var Mistat -yarın da ziyaret edecek- o da biliyor, son zamanlarda bir hayli düzelme oldu. Bu bağcılık sektöründe gelişmemize yönelik, özellikle Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesinden Rüstem Cangi Hocam ve Adem Yağcı Hocamızla da zaman zaman toplantılar yapıyoruz, geliyorlar, gidiyorlar köylerimizle toplantılar yapıyoruz.

Bizim için eğitim önemliydi, biz eğitim ayağını, fidan temin etme olayını... Biz de Ziraat Odası olarak piyasayı regüle etmek açısından, her sene ben kendim buradan bağ kalemi götürüyorum, bağ çubuklarını Manisa’dan getirip çiftçiye veriyoruz. Her ne kadar devletimizin verdiği fiyatlarda verememiş olsak da biz yine de sektörde fiyatların yükselmemesi açısından uygun fiyatlarla çiftçimizin arazisinde ilaç ihtiyaçlarını karşılıyoruz, bağ fidan ihtiyaçlarını karşılıyoruz, Ziraat Odası olarak görevimizi yapıyoruz.

Bizim bölgede en büyük sıkıntımız... Ziraat Odasında benim ilk görev yaptığım dönemlerde bir dolu olmuştı, bunu anlatarak esas konuyu vurgulamak istiyorum. Köylere gittiğimizde çiftçiler bizden şunu talep ettiler, dediler ki: “Yaprağa karşı dolu sigortası yok mu Başkanım? Bunu hayata geçirelim.” Şu anda, 2017’den itibaren Erbaa’da bağ yaprağını sigortalı yapabiliyoruz. Bu sigorta

çalışmalarında tarım reformundan herhâlde Bekir Engürü Bey’di, onun bulunduğu TARSİM Sigorta Daire Başkanlığından, Erbaa’da iki yıl, üç yıl, aynı zamanda Manisa’da da çalışma yapıldı, Erbaa’daki çalışmadan ben şunu anladım: Onların çalışması neticesinde her bir omcadan kaç kilogram yaprak alındığı tespit edildi. Bu olmasına rağmen, şu anda bizim ÇKS kayıtlarında çiftçilerimiz yaprak... Yani şaraplık üzüm, sofralık üzüm diye geçiyor fakat ÇKS kayıtlarında “yaprak” ismi hiç geçmiyor. Özellikle burada her çiftçiye lazım olabilecek bir şey çünkü kredi çekerken Ziraat Bankası da gelir getirecek ürünlere göre kredi talebini yüksek tutuyor. Mesela, biz şu anda hayvan alımı yapacağız ama çiftçilerin ürünlerinin düşük olmasından dolayı kredi çıkaramıyoruz çiftçilere. Dolayısıyla, mesela, bağ yaprağı da sisteme girdiğinde daha çok faydalı olacağını düşünüyorum. Ben bunu da dosya hâlinde yazdım yani. Birinci olarak, mutlak suretle bağ yaprağının ÇKS kayıtlarında TÜİK’te ve bitkisel üretim kayıtlarında olması gerekiyor çünkü bir ürün tanınırlık, bilinirlik açısından... Aynı zamanda Bakanlık da bir çalışma yapmış yani dekar ne kadar yaprak alındığı belli fakat şu anda sorsak, mesela bizdeki rakamlarla il müdürlüğünün rakamları, yaprak istatistik rakamlarında hiçbir yer birbirini tutmaz. Dolayısıyla, bu, ÇKS kayıtlarını girdiği zaman, TÜİK rakamlarına girdiği zaman yaprağın hangi ilde, hangi ilçede ne kadar üretildiği tam olarak en azından belli olacak diyorum.

Bir de bizim Erbaa’da yapıldı, burayı bilmiyorum, ORKÖY projelerinden dokuz yıl vadeli, yüzde 20’si hibe, 5’er dönüm bağ tesisi kuruldu. Bu tesis bizim Erbaa’da 58 çiftçiye bağ tesisini kazandırmış oldu, belki bir DOKAP projesi gibi hibesi yok, bu daha iyi bir şeydir. Ben, özellikle bizim yörede tekrar bu 5 dekarlık ORKÖY projelerinin bağcılık alanında daha faydalı olacağına kanaat getiriyorum.

Bir de özellikle şimdi ileride yaprak da sıkıntı olursa... Tamam, Erbaa’da yaprak, aynı zamanda sağ olsun Belediye Başkanımız...

BAŞKAN - Başkanım başka arkadaşlara da söz bırakacaksın değil mi?

ERBAA ZİRAAT ODASI BAŞKANI ARİF YILMAZ KÖKSAL – Bitireceğim o zaman.

BAŞKAN – Tamam, peki.

ERBAA ZİRAAT ODASI BAŞKANI ARİF YILMAZ KÖKSAL – Erbaa’yı, yaprağın başkenti olarak da Sayın Belediye Başkanımız bunu tescilledi, meydana da yazdı, onun için de sizin huzurunuzda teşekkür ediyorum.

Ben diğer konuşmaları yarına bırakıyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz.

Buyurun.

YAŞ SEBZE VE MEYVE ÜRETİCİLER BİRLİĞİ BAŞKANI GÜRSEL SOMUNCU – Sayın milletvekillerim, çok değerli katılımcılar, Sayın Valim, Sayın Rektör Yardımcım, çok değerli Belediye Başkanım ve kaymakam arkadaşlar, çok değerli sivil toplum örgütü ve üreticiler ve değerli basından arkadaşlar; öncelikle, bu çalışmanın Tokat’ımıza çok faydalı olacağına şahsım adına inandığımı söyleyebilirim ve bunlar güzel şeyler arkadaşlar.

Biliyorsunuz 2006 yılında 5200 sayılı Yasa’yla kurulan Yaş Sebze ve Meyve Üretici Birlikleri Kanunu çıktıktan sonra gerçekten biz üreticiler hem çok heyecanlandık hem de çok sevindik. Neden? Biliyorsunuz, Avrupa ve dünya ülkelerine baktığımız zaman, arkadaşlar, üretici ve tüketiciyi korumanın bir tek yolu var, o yol da üreticinin ürettiği mahsulü tüketicie aracısız ve süratli bir şekilde iletmek, hem üreticiyi hem de tüketiciyi korumak. Avrupa’da ve dünyada tüm üretilen ürünlerin yüzde 75’i bu kanalla dağıtılıyor ki Hollanda’da -dünyada örnek verdiğimiz zaman- Konya kadar bir yer ama aşağı yukarı bugün, bundan dört, beş yıl önce 80 milyar dolardı, bugün 100 milyar doların üzerinde sadece tarımla ilgili girdi sağlıyor.

Örneğine baktığımız zaman, işte bir uzman gelmişti, bizleri de çağırdılar, Kumluca'ya gittik, Sayın Milletvekilim, orada şunu söyledi bize: “Benim bölgemde 1.800 üreticinin Başkanım, 150 tane Thermo King tırım var, 4 tane paketleme, boylama ve işleme fabrikam var; 1.900 işçi çalıştırıyorum. Benim üreticim gelecek sene hangi tarlasına, hangi ürünü ekeceğini ve kaç liradan satacağını biliyor.” O yüzden bakın, biz bu sempozyumları yıllardır yapıyoruz, Allah razı olsun bir sürü insanımızın, kardeşimizin emeği geçiyor.

Benim âcizane tavsiyem şu, ben çok fazla uzatmak istemiyorum ama biz 5200 sayılı Yasa'yı çıkarttık ama Sayın Milletvekilim, içerisi bomboş. Biz şunu yapıyoruz: Zaten tarım teşkilatı var, üniversitemizin ziraat fakülteleri var, bizim yapacağımızı zaten onlar profesyonel şekilde yapıyor, biz akademisyen değiliz, ziraat mühendisi de değiliz. Zaten şu çalışmayı tüm ziraat teşkilatları yapıyor yani köye gidiyor, çiftçiye topluyor, onlara bu işin nasıl dikileceğini, tüm şeylerini öğretiyor. Yani bizim burada, asıl üretici birliklerinin yapması gereken tek bir şey var, o da... Nasıl, ben anlamıyorum yasanın içerisi bu şekilde çıkıyor hâlâ aklım almıyor.

BAŞKAN – Nedir, yasanın içerisi boş derken ne beklentin var, onu söyler misin?

YAŞ SEBZE VE MEYVE ÜRETİCİLER BİRLİĞİ BAŞKANI GÜRSEL SOMUNCU – Beklentimiz şu Sayın Milletvekilim: Ürettiğimizi kendimiz, devletin de imkânlarıyla bugün bu ürünü biz nereye kadar ulaştırabiliriz? İşte Türkiye’de, Alaşehir’de ben de gittim gördüm sizin bağlarınızı, o çekirdeksiz üzümün dünyada ne kadar değerli olduğunu ve işte tırlarla, Thermo King tırlarla Rusya’ya, özellikle Karadeniz sahil kıyılarına süratli bir şekilde dağıtılıyor. Yani bunu üretici birliklerinin kanalıyla yapmadığımız zaman ne oluyor? Sayın Cumhurbaşkanımız Tayyip Bey sürekli çıkıyor, özellikle de 4 tane kalemi baz alıyorlar Türkiye’de, domates, biber, kabak, diyorlar ki: Enflasyona bunlar çok aşırı şekilde şey yapıyor.

Şimdi, ben Dökmetepeliyim, Necip Köy’deki köyün alt tarafındayım. 20 kuruş olan bir domates aynı gün burada Migros’ta 2 lira. Bakın, 20 kuruş, 20 kilometre yerde, Dökmetepe’de 20 kuruş domates ama Migros’ta 2 TL. Şimdi, burada biz üreticiyi nasıl koruyacağız, tüketiciyi nasıl koruyacağız? İşte o yüzden, bakın, mutlaka ve mutlaka Üretici Birlikleri Kanunu’nun içerisinin doldurulması gerekir. Nasıl doldurulması gerekir? Çiftçiye çok ciddi manada örgütleyip girdilerinin maliyetlerini düşürsek ve artı, paketleme fabrikasını, boylamasını, Thermo King’li tırlarını ve bir pazar taban fiyatını da oluşturursak hem üreticimizi hem çiftçimizi korumuş oluruz. Ama bizim öyle bir imkânımız yok. Ben 2006’dan 2015 yılına kadar çok ciddi mücadele verdim. Tarım Bakanlarımızın hepsine, Mehdi Bey’e de ondan önce Sami Bey’e de diğer bakanımıza da her seferinde gittik, anlattık durumu ama bir arpa boyu yol alamadık. 2015 yılında da pes ettim. 3 tane kurmuştum, Turhal, Pazar ve Dökmetepe, merkez ve Turhal olmak üzere, ikisini de feshettim, bıraktım. Çünkü niye? Çiftçiye gidiyoruz: “Ya kardeşim, yani Gürsel Somuncu, bir şey veremiyorsunuz. Yani gelip de bize masal mı anlatacaksınız?” diyor Sayın Milletvekilim. Ondan sonra da tam tersini yaptım ve bıraktım.

BAŞKAN – Gürsel Bey, deminden beri bekliyorum, sorduğum soruya net bir cevap alamadım.

YAŞ SEBZE VE MEYVE ÜRETİCİLER BİRLİĞİ BAŞKANI GÜRSEL SOMUNCU – Yani ben anlatamıyorum herhâlde.

BAŞKAN – Ben anlayamıyorum belki de.

YAŞ SEBZE VE MEYVE ÜRETİCİLER BİRLİĞİ BAŞKANI GÜRSEL SOMUNCU – Diyorum ki alım ve satımı koymuyorlar. “Alım ve satım yapmayacaksınız.” Ne yapacaksınız? “Örgütlenme yapacaksınız, çiftçiye aydınlatma yapacaksınız, efendime söyleyeyim, planlama yapacaksınız ama alım ve satım sizin işiniz değil.” Ne yapacaksınız? “Şirket kuracaksınız.”

Şimdi burası bir sivil toplum örgütü sayın milletvekilim, ben beş yıl yapıyorum, beş yıl sonra bir başka arkadaşım geliyor. Ben şirket kurup da bir sürü şeyin altına gireceğim, gelen arkadaşımız yapar mı, yapmaz mı, tercih eder mi, bu onun bileceği bir iş. O yüzden...

BAŞKAN – Tamam. Konuyu şimdi anladım.

YAŞ SEBZE VE MEYVE ÜRETİCİLER BİRLİĞİ BAŞKANI GÜRSEL SOMUNCU – Anladınız değil mi efendim?

BAŞKAN – Tamam. Peki, teşekkür ediyorum.

YAŞ SEBZE VE MEYVE ÜRETİCİLER BİRLİĞİ BAŞKANI GÜRSEL SOMUNCU – Tamam.

Ben de teşekkür ediyorum. Kolay gelsin.

Bu çalışmaların devam etmesini, çiftçimize de faydalı olacağını söylüyorum.

Sağ olun.

BAŞKAN – Başka söz alan var mı?

Eksik bıraktığım arkadaşlarımız vardır, il genel meclisi üyelerimizden de bazı arkadaşlarımız var. Hocalarımı görmedim, sağ tarafında oturuyorlar. Komisyonumuzda da kendilerinden istifade etmiştik. Bu Komisyondaki dinlediğimiz arkadaşların içerisinde.

Arkadaşlar, Gürsel Bey'in söylediği şeyden başlayayım.

Dünyanın hiçbir yerinde birlikler, kooperatifler şunu yapmaz: Ya, kendi hâlinde, kendi mecrasında seyreden şeye, “Ben sadece yönetici olayım, başkan olayım, önümüzdeki yılın fiyatını belirleyeyim.” böyle bir şey yok, hocalarım da burada. Birlikler, kooperatifler müstahsilleri, üreticileri bir araya getirir, bu üreticinin mağduriyetini engelleyecek tedbirleri alır. Bunlardan bir tanesi, arzun çok yoğun olduğu, sezonun başladığı, malın piyasaya çok yoğun sürüldüğü dönemlerde ya stok kurumlarını kurmak ya soğuk hava depolarını oluşturup bu soğuk hava depoları vasıtasıyla piyasaya arzı daraltıp taleple uyumlu, ahenkli bir seviyeye çekip fiyatları istikrarlı bir hâlde tutmak. Bir sene sonra ne Fransa’da ne İngiltere’de ne Amerika’da -hocam yanılıyor muyum- şu mahsule şu fiyat diye bir rakam söz konusu değil. Bir sene önceden bunu belirlemeniz de mümkün değil ve haksızlık da olur. Bazı zamanlar piyasada bazı ülkelerde veya bizim ülkemizde yaşanan birtakım tabii olaylar sonucu o malın piyasaya arzı; domates de olabilir, biber olabilir, üzüm olabilir; don vurur, yağmur vurur, sel vurur, piyasayı bunlar oluşturur. Mesela, bu sene piyasada, Amerika Birleşik Devletleri dâhil, yaşanan tabii afetlerden dolayı üzüm maalesef olmadı oralarda, olmayınca diğer ülkelerden talepler artmaya başladı. Kendi iç piyasalarına bile, kendilerine yetecek düzeyde üretim yapamadıkları için bizim ülkelerimizden de üzüm aldılar ve üzümün fiyatı giderek piyasada yükselmeye başladı. Şimdiden gelecek senenin bütün bu olumsuzluklarını ya da olumlu şartlarını bilemeyeceğimiz için, “Bugünden şu fiyatı verelim.” dersiniz ve bir mahsule yönelik yaparsanız bunu, diğer mahsul üreticilerine, diğer üreticilere haksızlık yapmış olursunuz. Tarım sadece üzüm ve bağdan ibaret değil; kavunu var, karpuzu var, patatesi var, değil mi? Envaieçit sebzelerimiz de var. Yani devlet şunu yapmaz, hiçbir ülkede yapmıyor; gelişmiş de yapmıyor, gelişmemiş ülkeleri de yapmıyor: “Ben domatese şimdiden müdahale edeyim, domatesin fiyatı şöyle olsun, yeri geldiğinde taban fiyat vereyim, taban fiyat açıklayayım, ondan sonra da elde kalanları ben toplayayım.” Devlet nereye toplayacak, nereye depolayacak, ne kadar elinde tutabilecek?

Birliklere bizim çıkardığımız kanunlarla çok ciddi desteklemeler, kooperatiflere çok ciddi desteklemeler yapıyoruz. Alaşehir’deki bağları gezdiyseniz, Alaşehir’de TARİŞ Üzüm Birliğini de gezmiş olmanız lazım. Türkiye’de birlik ve kooperatifler geçmişten bugüne yanlış yönetilmiş, birtakım sıkıntılar yaşamış, eyvallah, kötü örnekler var, batırılmış, haklısınız. Sizin takip ettiğiniz politikalarla o birlikler kalkınabilecekken bir başkasının takip edeceği politikalar sayesinde o birlikler zarar edebilir, kötü yönetim sonucu kapanabilir, bunun faturası da başta üreticiye sonra da ülke ekonomisine olabilir.

FİSKOBİRLİK'ten tutun ÇUKOBİRLİK'e varıncaya kadar, ANTBİRLİK'ten tutun bilmem ne birliğine varıncaya kadar hepsi, TARIŞ'e varıncaya kadar, geçmiş yıllarda birtakım siyasi mülahazalarla ya da siyasi müdahalelerle kimi zaman yanlış sevk edilmiş, kimi zaman da kendi yönetimlerinin, bahsettiğiniz, sizden sonraki veya kendilerinden sonra gelen idareciler eşe dosta burayı siyasi arpalık olarak görmüş, denetimleri yapılamamış, kooperatif kurulmuş, birlik oluşturulmuş, o kooperatife birliğin yöneticileri veya delegeleri eşi dostu, yandaşıyla 50 kişiyle yapılacak işi 1.000 kişiyle yapmaya kalkmış ve piyasadaki rekabet şansını kaybetmiş maliyetler yüzünden.

Şimdi, bu kötü örnekler olunca sizin burada da başka yerlerde de karşımıza çıkan şu: Mesela, Antep'te de yaşadık bunu, Kilis'te de yaşadık, kooperatiflerden, birliklerden millet biraz korkuyor, yanaşmıyor, üye olmaya yanaşmıyor. Bunu teşvik edici şeylerimiz var mı? “İçi boş.” dediniz, ben içinin çok dolu olduğunu biliyorum. Mesela, kırsal kalkınmadan yaptığımız desteklemelerde yüzde 50'ye kadardır değil mi sayın müdürüm, desteklemelerimiz? Ama, bunu kooperatif veya birlik hâlinde yaparsanız, yüzde 73'e varıyor. Yani bir soğuk hava deposu kurmaya kalksanız ya da işte, ne bileyim, bağ yaprağı işleme tesisi, ünitesi kurmak istesenez, bunu kendiniz yapmaya kalksanız yüzde 50, birlik olarak, kooperatif olarak yapmaya kalkarsanız devlet yüzde 73'ünü veriyor. Bazı arkadaşlar diyor ki: “Devlet yüzde 100'ünü de versin.” Kendi evladımızdan da biliriz ki yüzde 100'ünü verdiğimiz zaman çok çabuk... Yani çocuklar da böyledir, hocalarımız da iyi bilir, eğitimde de kötü bir örnektir, yani kıymetini bilmesi açısından bir mesuliyet, bir sorumluluk, bir katkı istemeniz gerekir. “Ya, batarsa batar, benim param mı?” diyor. Ya da iyi niyetliyse bu da. Ama bir de kötü niyetliyse, ipiyle kuşağı da varsa alıyor parayı, çekip gidiyor adam. Yatırım nerede? Bir daha, bir on sene, yirmi sene sonra bir bıkıyorsunuz, Türkiye'de hep böyle olmuştur; siyasi şeyler değişir, konjonktür değişir, siyaset kurumuna baskı yapılır, bir şekilde ya faizler silinir ya aflar getirilir, dürüst vatandaş cezalandırılır, o hilebazlar ödüllendirilirdi geçmişten bugüne, parayı alıp kaçan adam mükafatlandırılırdı. Arıyla, namusuyla tarlasını, bağını, bahçesini traktörünü satıp borcunu ödeyen namuslu vatandaş da cezalandırılmış olurdu.

Şimdi bundan vazgeçmemiz lazım; zordur, zahmetlidir, meşakkatlidir. Biz on beş yıldır, on yedi yıldır hatta, bir taraftan şeytan taşıyoruz bir taraftan ibadet etmeye çalışıyoruz. Yedi düvelle mücadele ederken, işte hâlâ ülke ekonomisi üzerinde sürdürülen operasyonlara bir bakın. İçimizde bir kısım hain örgütlerle iş birlikçilerle Türkiye'nin huzurunu, ekonomik istikrarını bozmaya çalışanlar var. Küsüp gidelim mi? Tayyip Erdoğan'ın yerinde ben olsam, elli sefer bırakıp gitmiştim. Siz çabuk yılmışsınız Gürsel Bey. Yılmak yok, yılmak yok. “Çabuk yılmışsınız.” diyorum. Tayyip Erdoğan'ın yerinde olsak ne yapacağız? Ülkeyi mi terk edeceğiz? Ekonomiyi bu kadar büyüttmüş, savunma sanayisini dışa bağımlılıktan kurtarmış, terör örgütlerinin hedefi hâline gelmiş, hemen yanı başımızda kurulmak istenen terör devletine karşı bir mücadele başlatmış. İçimizdeki en hafif eleştiri şu: “Merkezine girmeyin.” Ne demek yani merkezine girmeyin? Yani “Bataklığı kurutmayın.” demeye çalışıyor. “Sivrisinekle mücadele ederken sadece ilaçlama yapın ama bataklığa girmeyin.” Bataklığa da gireceğiz. Tarım da böyle arkadaşlar; risk alacağız, anlatacağız, üreticiler olarak bir araya geleceğiz. Ya, devlet bundan fazla ne yapabilir bilmiyorum, Hükümet daha fazla ne verebilir bilmiyorum.

Geçmişten bugüne tarım politikamız diye bir politikamız yoktu bizim. 12 tane kanun çıkardık, Toprak Koruma Kanunu'ndan tutun... Hepimizin hayaliydi. “Dolu ve afet” diyorsun bak şimdi. “Yaprağa vurulan ya da doludan görülen zararı karşılansın, kapsasın.” diyorsun. Bir Afet Kanunu'muz vardı, adamın bağı, bahçesi, tarlası, neyi varsa mahsulü giderdi, Afet Kanunu'na göre, sözde, devlet ödeyecek. Elli sene geçerd, bir kuruş alamazdı, böyle değil miydi? 2002 öncesi böyle değil miydi? Bunun hilafına bir şey söyleyebilir miyiz? Benim şehrimde de yaşandı. Herkesin hayaliydi, bütün siyasi partilerin hayali şuydu: “Ya TARSİM diye bir sigorta kurulsun da -ismi ne olur bilmem ama- tarım sigortası diye bir sigorta oluşturulsun da bu vatandaşın bu mağduriyeti giderilsin.” Allah'a hamdolsun

bize nasip oldu, alt yapısını biz kurduk, kanunu biz çıkardık. Yüzde 50 desteğini, primini de biz verdik, veriyoruz. Bazı sektörlerde bunu da artırıyoruz. Birlikler ve kooperatifler vasıtasıyla olanlarda daha yüksek şeyde veriyoruz. Kadın ve genç çiftçiye daha fazla prim ödüyoruz. Hülyamızı, hayalimizi, bu gerçek oldu. Bizim Komisyonumuza sunum yapan yetkililer, arkadaşlar, TARSİM’de, tarım sigortasında dünyaya örnek gösterildiğimiz yönünde bizi bilgilendirdiler, çok mutlu olduk. O kadar da kötü değiliz. Elbette sıkıntılarımız yok değil.

Bir şanssızlığımız belki, hemen hemen bu bölgede, özellikle üzüm konusunda aynı tarihlerde piyasaya çok fazla üzümün sunulması. Bir mahsul bolluğu yaşanıyor. Mahsul bolluğu olduğu dönemlerde de bu, tüccarın işine yarıyor.

Gelelim şarap konusuna veya rakı konusuna. Arkadaşları da dinledim, sadece ben değil, arkadaşlarımızla dinledik, şarap ve alkol üreticilerini de dinledik. Tam aksine, onlara desteğimiz de var. Fakat bir yanlış yönlendirilme veya bilgilendirilme söz konusu burada. Bir kısım insan diyor ki: “Yani âdeta merdiven altında ürettiğimiz o şarapları ülke içerisinde kendi insanımıza satalım.” Bu çok kötü bir şey, doğru bir şey değil. “Ucuz, meyve sularıyla rekabet edebilecek, kalitesiz şarapları üretelim, insanımıza da satalım, Türkiye’de, iç piyasada bunu tüketelim.” Kaliteli mahsul, kaliteli şarap üretiminde iddialı olan veya alkolde iddialı olan arkadaşlara o desteklemeyi de yapıyoruz. Fuara katılmaları hâlinde fuar giderlerini karşılıyor.

Tam aksine, dünden beri, Sayın Valimizle birlikte yaptığımız seyahatlerde hepimizin ifade ettiği şu: Sadece üzüm olarak satarsanız üzümün fiyatı 1 lira ama bunu işleyip de satarsanız 3 liraya, 5 liraya satma imkânınız var. Bunlardan biri pekmezdir, bunlardan biri sucuktur, bunlardan biri pestildir, bunlardan biri sizin narince üzümünü -narince üzümü belki kurutmaya gelmiyor ama- kurutarak ihraç etmektir, dayanıklılık süresini artırarak satmaktır, şarap üreterek satmaktır belki.

Biz işin kolaycılığına kaçıyoruz. Zannediyoruz ki her üzümünden şarap oluyor. Evet, her üzümünden belki şarap oluyor ama kaliteli şarap olmuyor. İspanya şaraptan yaklaşık 7 milyar avro gelir elde ediyor ama böyle bizim “elek altı” dediğimiz, “kalbur altı” dediğimiz üzümünden yapmıyor bu şarabı, özel bağlarda üretiyor, aroması farklı oluyor. Bizim aklımızda bir şey var, bir şey duymuşuz: “Ama şarap da olabiliyor.” Doğru, şarap da oluyor, sirke de oluyor. Ama daha kalitelisi, daha güzeli, ihraç edebileceğin, piyasada rekabet edebileceğin, ihraç ettiğin ülkelerdeki damak zevkine uygun bir şarap üretmen gerekiyor. Yani “Her üzümü gönderelim ya da satamadığımız her üzümü şaraba dönüştürelim, ondan sonra dünyaya, piyasaya satalım.” Satabiliyorsanız ne âlâ. Elini kolunu bağlayan da yok. İhraca yönelik şeyde de hiçbir vergi söz konusu değil. Tamamen iç piyasa yönelik, manipüle edilmiş bir bilgidir bu. Biz ihracatçıları da dinledik, şarapçıları da dinledik arkadaşlarımızla. Destekleme var mı? Mesela Denizli’de dinledik, arkadaşlarımız da oradaydı. Sayın Bakan dedi ki: “Destekleyeceğim. Üzüme prim vermeyeceğim ama şarap olarak üretirsen sana destek olacağım.” Onların talebi o değil, rekabet edecek üzüm veya şarap üretme derdinde değil. “İç piyasaya daha ucuz, daha kalitesiz yani maliyeti düşük, yüksek kâr marjlı şey satayım, iç piyasadaki vergiyi kaldırı.” diyor. Pekmez mesela. “Pekmez olarak sat, buna da destekleme vereyim.” diyor. “Çikolatalı yap, çikolatalı üzüm yap, gönder. Ona da destekleme vereyim ya da kek olarak, üzümlü kek olarak yap, gönder. Ona da destekleme vereyim.” diyor. Yani “Sadece üzüm olarak sat.” demiyor. “Sanayi mamulü hâline getir.” E, peki, sanayi mamulü hâline getirmem için de bana devlet destek veriyor mu? Bundan haberimiz vardır herhâlde, değil mi?

Siz Ziraat Odası Başkanıydınız değil mi Sevgili Başkanım? Tarım Bakanlığının var mı böyle bir desteklemesi, sanayileşmesi noktasında?

ERBAA ZİRAAT ODASI BAŞKANI ARİF YILMAZ KÖKSAL – Hayır efendim şu anda yok.

BAŞKAN – Bilmiyorsun bak “Hayır.” diyorsun. Var.

ERBAA ZİRAAT ODASI BAŞKANI ARİF YILMAZ KÖKSAL – Şaraplık üzüm mü?

BAŞKAN – Şaraplık üzüm de dâhil, sanayileşmesi... Ya “Pekmez üreteceğim.” desen, bir tesis kuracak olsan devlet destek veriyor mu, vermiyor mu?

ERBAA ZİRAAT ODASI BAŞKANI ARİF YILMAZ KÖKSAL – Veriyor efendim onu.

BAŞKAN – 2 milyonluk bir tesis kuracaksın, 1 milyonunu devletten hibe alıyor musun, almıyor musun? Alıyorsun. Şimdi, 2000 öncesi babandan borç isteseydin 1 milyon lira, verir miydi? E, hibe veriyor Tarım Bakanlığı. Fabrikayı da kuracak hâli yok. Genç çiftçiye, bayan çiftçiye, kadın çiftçiye yüzde 70 destekleme yapıyor.

ERBAA ZİRAAT ODASI BAŞKANI ARİF YILMAZ KÖKSAL – Yüzde 50 aldılar.

BAŞKAN – Tamam, şimdi örnekleri de var. Sadece pekmez üretin anlamında da söylemiyorum. “Ya, ben köme yapmak istiyorum, sucuk yapmak istiyorum.” diyene de veriyor. Cevizle karıştırıp başka bir şey... Köme diyorsunuz, başka yerde orcik, sucuk diyenler de var. “Böyle de yapıp iç piyasa da ve yurt dışında pazarlamak istiyorum.” Hayhay, yüzde 50 destekleme var. “Kooperatif olarak ben bu tesisleri açmak istiyorum.” Elbette.

Ha, talep şu olsa anlarım: Efendim, kooperatif ve birlikler şirket kurmadan da, şirket olmadan da ticaret yapsın. Bu olabilir, konuşulabilir, bu tartışılabilir. Ama şirket kurabilir. Var bunun örnekleri. Kurulu şirketler de bu işler üzerinden muazzam bir şey de profesyonel bir şey de oluşturuyor. Kooperatiflerde işte bu profesyonellik yok. Bir şirket kurduğunuzda şirketi Ahmet’in, Mehmet’in hatırına getirip herhangi birinin çocuğunu başa geçirmiyorsunuz. O işten anlayan bir genel müdür, bir altyapısı olan bir genel müdür tayin ediyorsunuz. Kooperatiflerde de bu bir dezavantaj. Benim kadar bilgi sahibi olan bir adam diyor ki: “Oraya ben genel müdür olayım.”

ALİ AYDINLIOĞLU (Balıkesir) – Bak, burada büyük sanayicilerden DİMES ve pekmezçiler varmış, onlar da söz alıp konuşabilir.

BAŞKAN – Evet, ben şimdi bu kadarla iktifa edeyim de sual varsa sual alacağım. Biz not aldık sizin talebinizi. “Kooperatif şirket kurmadan ticaret de yapsın.” diyorsunuz. Ama onun da mahzurları var, bir kendi bölgemizden de biliriz.

Onun dışında, yine burada ciddi üreticilerimiz var. Onlardan söz almak isteyen yoksa zorla verelim mi?

Evet.

ERBAA MİS YAPRAK SAHİBİ ÇETİN TEMİZ – Ben ihracat ayağına bakıyorum.

Şimdi, Avrupa’ya ihracatta sadece pestisit problemimiz var, pestisit harici bir problemimiz yok. Fakat, biz Avrupa harici ülkelere de ihracat yapmak istiyoruz. Amerika’ya ihracat yaparken önce Koşer Belgesi (Kosher) isteniyor, Koşer Belgesi’ni almamız için de İsrail’de hahamlara para yatırmamız gerekiyor. Bu bizleri sıkıntıya sokuyor. Birinci sıkıntımız bu.

İkincisi: Ürdün, Lübnan gibi ülkelere ihracat yaptığımız zaman -yaprak ihracatından bahsediyorum- bunlarda da gümrük vergisi var. Avrupa’da gümrük vergisi yok, diğer ülkelerde var.

Üçüncü bir sorun daha: Tokat’ta gümrük müdürlüğü yok. Şimdi, hep dışarıda gümrük işlemleri yaptırıyoruz, Tokat’ta gümrük müdürlüğümüz yok.

Bir sorum daha var: Bir de bu kayıt dışını önlemek için yaprak müstahsil makbuzu getirenlere, ÇKS’ye kayıt olduğu zaman destekleme primi ödenir mi? Şu anda yok.

BAŞKAN – Böyle bir talebimiz de var diyorsun. Onu da kayda geçmiş olalım. Peki.

Evet, pekmez üreticileri var mı içimizde?

ÖZKALELİ GIDA YÖNETİCİSİ ORHAN ÖZKALELİ – Bu toplantıyı tertip eden kurum, kuruluşlar, hepinize teşekkür ediyorum.

Tabii ki burada üreticinin sorunları, sanayinin sorunları tartışılacak. İnşallah güzel neticeler de çıkar umidindeyim. Ben Orhan Özkaleli. Zile’de Zile pekmezi üretimi işiyle uğraşıyoruz. Aile olarak üçüncü kuşağız Zile pekmezi üretiminde.

Tabii, Zile, pekmeziyle ünlü bir ilçe ama maalesef bağcılık çok çok gerilere gitti. Yıllar önce yaşanan filoksera hastalığı bağcılığı yok etti. Sonrasında da bağcılık teşvik edilmedi. İnsanlar bağcılıktan usandı. Çok yıllık bir bitki. Tabii, şimdi, son zamanlarda yapılan teşviklerle inşallah bağcılık daha ileri seviyelere çıkacak.

Tabii, üzüm için bağcılıkta bir ayağı, yaprak diğer ayağı. Her ikisi de bölgemizin ekonomisine katkıda bulunan ürünler. Biz üzümün pekmez ayağına bakıyoruz tabii ki. Bir sanayici olarak bağcılığın bölgemizde desteklenmesini istiyoruz. Bölgemizde en çok bağcılık Erbaa’da var. Erbaa’dan üzüm temini yapıyoruz. Zile pekmezi de coğrafi işarete sahip bir ürün. Coğrafi işaretli bir ürün olmasından dolayı da tabii ki bizim gönlümüz istiyor ki ürünümüzü Zile’den temin edelim. Zile üzümü, Narince üzümü kullanalım. İnşallah sayın müdürlerimin de gayretiyle, sayın vekilimin de gayretiyle Tokat’ta bağcılık ileri bir seviyeye taşınacak sanıyorum. İnşallah bundan sonrasında bağcılığın sorunları, sanayicinin sorunlarıyla devletimiz ilgilenip inşallah daha güzel yerlere geleceğimizi umuyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Peki, çok teşekkür ederim ama bir hususu eksik bıraktın. Senden şunu bekledim: Piyasada pekmezde bir taşışten söz ediliyor. Böyle bir şeye sen de katılıyor musun?

ÖZKALELİ GIDA YÖNETİCİSİ ORHAN ÖZKALELİ – Tabii ki taklit ve taşış var. Sahte, pekmez diye satılan, glikozdan yapılan ama pekmezle hiç alakası olmayan ürünler var. Bununla mücadele yapılması da gerekiyor. Merdiven altı üretimler çok.

BAŞKAN – Yine, Tokat’ın marka değeri olan bir DİMES firmamız var.

DİMES YÖNETİM KURULU ÜYESİ ORHAN ZİYA DİREN – Sayın Valim, Çok Değerli Başkanım, Tokat’ımıza hoş geldiniz. Sayın Milletvekilim, sizi de saygıyla selamlıyorum. Değerli Belediye Başkanım, değerli üreticiler, değerli akademisyenler, hepinizi saygıyla, sevgiyle selamlıyorum. Biz 1958 yılında Tokat’ta ilk defa Narince üzümünü işleyerek şarap yapan ve onu dünya literatürüne kazandıran bir firmayız. Ne mutlu ki Almanya’da yayınlanan “Das Weinführer” diye 500 sayfalık bir kitapta Türkiye’yi sadece temsil eden bir firmayız ve Tokat üzümü bunu sağladı bize. Narince üzümümüz gerçekten dünyada eşi olmayan çok kaliteli bir üzüm şarap üretimi anlamında fakat bu filoksera hastalığı bizim bağlarımızı yok etti. Bu dünyada da filoksera hastalığının en son girdiği yörelerden birisi de Tokat’tır.

Rahmetli babamız 1984 yılında filokseranın Tokat’ta yapacağı tahribatı öngörmüş olmalı ki Cumhuriyet Üniversitesi Tokat Ziraat Fakültesi, Tekel İşletmeleri Genel Müdürlüğü ve 18 profesörü Tokat’a davet ederek ve bütün bunların finansmanını da biz bizzat sağlayarak filokserayla mücadele için gerekli Amerikan anacının tespiti konusunda çok büyük bir sempozyum yaptık ve o gün tespit edilen çalışmalara göre on yıl sonra Tokat’ta kullanılması gereken Amerikan anaçları tespit edildi. Bu anaçlar hem afinite hem adaptasyon anlamında iki şekilde tespit ediliyor. Afinite bu yöredeki üzüm cinsleriyle aynı anda gelişmesi ve aşı yerinden kırılmamasını sağlamak anlamında bir araştırma. Adaptasyon da bu yörenin coğrafi ve toprak koşullarına...

Eğitici arkadaşlarım kusura bakmasınlar, küçük bir ders gibi de oluyor ama bilmeyen arkadaşlarımız da vardır. Bu bölgeye adaptasyon anlamındaki Amerikan anacının tespiti çalışmalarını bizzat biz yaptık ve bunlardan son derece iyi neticeler aldık. Şu anda da TİGEM işletmesinin ilk özelleştirilen çiftliği bize verildi ve orada Tokat’a aşağı yukarı yıllık -Koray Bey daha iyi açıklamalar yapacak o konuda- 250-300 bin fidan üretiyoruz, aşılı asma fidan üretiyoruz ve sertifikalı fidan üretiyoruz. Bu sayı yeterli mi? Yetmez. Çünkü gerçekten Tokat Sağ Sahil’deki bağlarımız tahrip edildi bu hastalık tarafından.

Dolayısıyla burada hem köylünün, toprağın başında beklemesi, orada kalması, göç etmemesi anlamında hem ciddi bir kazanca kavuşturulması bakımından sulanamayan bu arazilerin değerlendirilmesi anlamında bu bağların yeniden mutlaka tesisine ihtiyaç var. Bunu, hem Tarım İl Müdürümüz hem Sayın Valimiz hem Milletvekilimiz bu konuda bu organizasyonu yaptıkları için kendilerine çok teşekkür ediyorum.

O çalışmalarımızın semeresini yavaş yavaş görmeye başladık. Son yıllarda bu bağcılığın gelişmesiyle ilgili alınan tedbirler de bizi mutlu ediyor ama yeterli mi? Yeterli değil. Diğer, arz-talep dengesi içerisinde bu tabii yerini bulacak, kendi akıp gidecek. Bu zorlama tedbirlerle bunları bulamıyoruz ama erken uyarı sistemlerimiz kuruldu. Komşu ülkelerde tarımsal ürünler ne kadar üretilecek? Türkiye’de ne üretilecek? Bir yıl patates çok para ediyor, bir yıl soğan ediyor, bunların planlamasını millet tabii teşvik yöntemiyle ya da ne bileyim duyuru yöntemiyle insanlarımızı bir nebze yardımcı olmalıdır, doğrudur ama bunun dışında arz-talep dengesi içerisinde bu kendiliğinden yerini mutlaka bulacaktır. Böyle zorlama tedbirlerle, şirketlerle veya işte birlikler mutlaka buyurduğunuz gibi üreticiyi eğitme, örgütlenme anlamında görevini yerine getirmelidir diye düşünüyoruz.

Tokat’ta kullanılacak Amerikan asma anaçlarını zaten tespit etmiştik. Çiftlikteki denemelerimizi de on yıldır aşağı yukarı devam ettiriyoruz ve 1103 Paulsen anacının daha etkili olduğunu gördük. Bunun dışında 110R ve 140Ru gibi Amerikan anaçlarını biz üretiyor ve sertifikalı fidan üreterek katkıda bulunuyoruz.

Siz İspanya’yı örnek verdiniz, bugün Fransa onun 10 katı daha yüksek, 80 milyar dolarlık bir şarap ihracatı yapıyor. Türkiye’nin iklimi ve ekolojik koşulları Fransa’dan çok daha kaliteli şaraplar üretmeye müsait. Doğrudur alkollü içkilerin ihracatında hiçbir vergi yok, bu doğru bir politika, onu destekliyoruz ve ihracatta hakikaten sorunlarımız yok, gittiğimiz yerde de kabul görüyoruz ama bu bağları çoğaltmak zorundayız.

Tokat bağcılığının bir başka problemi, buna değinmedik, belki Erbaa Ziraat Odası Başkanımız biraz değindi, bu yaprakların üzerinde kullanılan mücadele ilaçlarının kalıntıları son derece tehlikeli. Bununla ilgili neler yapabiliriz, bir. İki: Yaprak çok fazla aldığımız zaman da üzümün kalitesi çok düşüyor. Şarapçılar eskiden burada Tokat üzümü alabilmek için kuyruktalardı ama şimdi gelmiyorlar. Niye? Çünkü o kadar çok yaprak alıyoruz ki üzümde istediğimiz kalitede asit-şeker dengesini sağlayamaz hale geldik. Yiyerek de tüketilmediği için bağcıların morali biraz bozuk. Bu noktada bağlardan ne kadar yaprak alınabileceğiyle ilgili bir küçük çalışmaya ve onun desteklenmesine ihtiyaç var.

Saygılar sunuyorum.

BAŞKAN – Estağfurullah. Teşekkür ediyorum.

Beraber çalıştık mı Orhan Bey sizinle? 22’nci Dönemde beraber çalıştık, değil mi? Yani sima buradan, biraz bende de yaşlılık başlayınca... Siz benden maşallah gençsiniz.

Şimdi, bir hususta özellikle Değerli Milletvekilime, aynı zamanda da müteşebbisimize teşekkür ediyorum. Özellikle Hükümetimizin ön yargılı olmadığı, TİGEM’e ait bir tesisi herhangi bir ideolojik yaklaşımla bir başkasına değil, bu bölgenin insanına, bu bölgede katma değer üreten bir firmaya verebiliyormuş, bu da güzel bir şey kanaatimce.

Şu anlamda söylüyorum yani burada muhalefet eden yok da diğer arkadaşlarımız hep yandaş yandaş diyor, yandaş olmadığını da göstermek açısından çok önemli. Bir hususta sizi tebrik ediyorum, şehrinize, müstahsile çok güzel destek oluyorsunuz. Ama bir eksikliğinizi görüyorum, bunu bir dost olarak söylüyorum, bir arkadaş olarak söylüyorum; bazı müteşebbislerimiz şehirlere aynı zamanda markalarını da vurmak durumundalar. Biraz şehri gezerken o eksikliği gördüm Orhan Beyciğim. Bir vakıf olabilir, bir hayır şeyi olabilir, DİMES’i şöyle görmeliydim: Şu külliye, işte şu kurum DİMES tarafından şehre hediye edilmiştir gibi, şu hastane, şu sağlık ocağı... Bazı vilayetlerde böyle şehrin

ileri gelen firmalarının şeyini görüyorum, mesela Bursa’da. Bizim Manisa’ımızda da bunun kısmen örnekleri var ama bu sitemim sadece size yönelik değil, bütün o şehirde kanaat önderi olmuş, sürükleyici lokomotif olmuş insanlara, şirketlere yöneliktir.

Ama size duyduğum bir hayranlığı daha ifade ederek bitireyim. Sayın Valimizle de konuştuk, arkadaşlarımızla da siyasetçilerimizle, milletvekillerimizle de “Bu bölgede yaşayıp bu bölgede kalkınan birçok arkadaş burayı terk etmişken Orhan Beyler burada kalıyorlar.” dediler, o beni mutlu etti. Yani güzel bir şehriniz var, bu şehri imar etmek biraz size de düşüyor.

DİMES YÖNETİM KURULU ÜYESİ ORHAN ZİYA DİREN – Uyarılarınıza çok teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Vakıf konusunda adını da koyduk, çalışmalar bitmek üzere, Toprak Ana Vakfı diye bir vakıf kurmak üzereyiz, çalışmalarını bitiriyoruz. İnşallah bu alanda hem eğitici, hem özendirici birtakım çalışmalar yaparak Tokat’ımıza yine yararlı olmak istiyoruz.

Eğitim anlamındaki bazı çalışmalarımız var, onları bir iki sene içinde çıkaracağız ama bu arada biz adını koymadan, reklamını yapmadan yaklaşık 200 öğrenci her yıl mutlaka okutuyoruz ve onu deklare etmediğimiz için bilinmiyor tabii.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

DİMES YÖNETİM KURULU ÜYESİ ORHAN ZİYA DİREN – O biraz da “Sağ elin verdiğini sol el bilmemeli” anlamındaki inancımızdan kaynaklanıyor. Çok da boş durduğumuz söylenemez ama uyarılarınıza çok teşekkür ediyorum.

Bu memleket bizim, tabii ki siyasi farklılıklarımız olacak ama bunları eleştireceğimiz, tartışacağımız ortamlar vardır, ortamlar yoktur. Bu ortamları doğru seçmeliyiz ki halkı rahatsız etmemeliyiz. Belki de en büyük sıkıntılardan bir tanesi şimdilik yaşadığımız bunlar. Bu manada da ben bir derdimi üzüntümü belirtmiş olayım.

Saygılar sunuyorum, teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz.

Ayrılmadan sizinle konuşacağım, bir iki örnek de vereceğim şehrimden. Bunu niye söyledim? Size yakışır, yakıştığı için söylüyorum, yakışacağı için söylüyorum. “Şu hayır kurumu, şu hayır işi, işte ne bileyim, şu cemiyet ya da bina şu firma tarafından Tokat’a hediye edilmiştir.” Biliyorsunuz, inancımız gereği bunların amel defterimizi kapatmadığı söylenir. Biz ölsek bile oradan istifade eden insanlar, orayı kullanan insanlar ömür boyu bize “Allah razı olsun.” dedikçe -değil mi Sayın Valim- böyle bir kültürün mirasçıları olduğumuz için söylüyorum size yakışır ağabey.

Evet, söz yoksa şimdi sözü asıl üstatlara vereceğim, hocalarıma, akademisyen arkadaşlarımıza vereceğim, onları selamlamayı unutmuştum.

Rüstem Hocam, buyurun.

PROF. DR. RÜSTEM CANGİ – Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri, Sayın Valim, sayın rektör yardımcılarım, bağıcılığa, üzüme gönül veren tüm katılımcılar; ben özellikle ilk başlangıçta oradaki sunumdaki arkadaşlardan az önce gösterdiğimiz resmi koymalarını istiyorum.

On dört yıldır buradayım, bağıcılıkla ilgili çalışmalara başlarken bize yol haritası Orhan Bey’in elindeki kitapta. Otuz dört yıl önce burada bir bağıcılık sempozyumu düzenlendi, Orhan Bey de belki bu resimler vardır, bilmiyorum, belki gözleri dolacak.

Bir sonraki resme geçelim. Burası Erbaa, burada Hasan Çelik Hoca var, emekli oldu. Sağ üstte, polisin sol tarafındaki rahmetli Recep Yazıcıoğlu'dur. Tabii, rahmetli Vasfi Diren de bu sempozyumda önyak olan kişilerdendi. Ben o zaman üniversite birinci sınıf öğrencisi olarak Samsun'da okuyordum, bu resimleri bana hocam iletti.

Bir sonraki resme geçelim. Hasan Hoca yine üreticilerimize bağlılığı anlatıyor. Bir sonraki resme geçelim, yeterli. Burada da zannederseniz Orhan Beylerin eski işletmesini geziyorlar. Otuz dört yıl önce Tokat bağcılığıyla ilgili ne konuşulmuşsa bunların bir kısmı halledilmiş, sorunların bir kısmı ama hâlâ devam eden üretimde farklı problemler de ortaya çıkmış. Ben teşekkür ediyorum. Bu bizim için önemliydi.

Müsaade ederseniz kısa kısa belli alt başlıklar hâlinde şeyler çıkardık, hani böyle sorunlara ve çözüm önerilerine yönelik. Burada, özellikle üzüm yetiştiriciliği, tabii Narince ağırlıklı. Ama bu bölgede şöyle de bir şey var: Şaraplık, şıralık olsa da Narince üzümü özellikle Sivas gibi, Samsun gibi, Amasya gibi bu bölgede ciddi anlamda da sofralık potansiyeli olan ve ciddi getirisi olan bir üzüm çeşididir. Burada Osman Sual abimiz var ki örnek bağ üreticisidir. Biraz şöyle, sofralık üzüm olarak da markalardan bir tanesi kendisidir. Belki kendisi de birazdan söz alabilir. Onun için, burada, üzüm üretimiyle ilgili olarak dediğim gibi Narince bir gerçektir ama Tarım İl Müdürlüğü ve bizim teşviğimizle son on yılda değişik sofralık çeşitleri de bölgeye girmeye başladı.

Buradaki belki en önemli sorun, yaprak ile üzümü bir yetiştiriyoruz. Belki de buradan en son çıkacak sonuçlardan bir tanesi, yaprağın kesinlikle TÜİK ve Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğü tarafından bir tarım ürünü olarak kabul edilmesi ihtiyacı doğmuştur, bu Tokat'ın en önemli gerçeklerinden bir tanesidir çünkü bizde -Tarım İl Müdürlüğümüz belki rakam verebilir ama- gerçekten yaprakta bu bölgeye yıllık 100 milyona yakın para giriyor, üzümünden de bir o kadar para geliyor ama yaprak şu anda bazı bölgelerde üzümünden daha önemli bir gelir getiren ürün konumundadır.

Bir diğer sorununuz, Başkanımızın bahsettiği gibi, burada temmuzun ortasından belki kasımın başına veya ortasına kadar değişik periyotlarda sofralık üzümleri piyasaya sürmemiz gerekiyor. Bununla ilgili araştırmalardan bir tanesini dün birlikte gezdik. Orta Karadeniz Tarımsal Araştırma Merkezinde yürütülüyor. İnşallah bunun sonuçlarını da yavaş yavaş bölgede fidan dağıtarak, işte bağ tesis ederek gerçekleştireceğiz.

Bir diğeri de bölgede özellikle modern sofralık yetiştiriciliğe yönelik çardak sistemleri. 3 tane çardak bağımız var, bunun bir tanesi Yayladalı'nda, bir tane Kömeç'te var, bir tane Çarıkısız köyünde var. İnşallah, bu sene Yayladalı köyündeki çardak üzüm... Resimlerim var ama konu dağılsın istemiyorum. Manisa'dakine benzer şekilde çardak sistemler kurulmuştur ve çok kaliteli sofralık üzümlerin de bu bölgede yetiştirilebilir olduğunu biz bir şekilde saptamış bulunuyoruz.

Üzüm yetiştiriciliği veya bağ tesisiyle ilgili şunu söylemem lazım: Bu bölgenin en büyük sorunu, Sayın Başkanımızın Manisa'da işletme büyüklüğü 20 dekadır, burada 4 dekadır ortalama. En büyük sorun işletme büyüklüğünün küçük olması. Üzüm ve yaprak üretimi de gerçekten hem sözleşmeli tarımı engellemiştir, nedenlerinden bir tanesi budur, bir diğeri de burada ürün yönetimi veyahut da işte bağ yönetiminde sıkıntı oldu. Turhal'daki yapmış olduğumuz 2016'daki bir yılda 2 bin dekar bağ kuruldu. Bu bağ Türkiye'ye şöyle bir örnek model olmuştur: Küçük işletmelerin olduğu yerde kümelenme dediğimiz yani belli bir yerde çok sayıda bağ kurarak bağ alanını tesis etmek olmuştur. Burada, Kat kasabasında biz şunu biliyoruz: Üretici bu projede gönüllü olarak sınırları kaldırıp arazi toplulaştırması yapmıştır. Şimdi, Niksar'da toplulaştırmayı yapamazlar, zorla yapamazsınız yani bu işe üreticinin gönüllü girmesi lazım. Bu projede -Müdür Bey de biliyor burada, Turhal İlçe Tarım Müdürlüğümüz- gerçekten gönüllü bir şekilde kümelenme projesi sağlanmıştır. İnşallah bizim bölgemiz de Türkiye'ye örnek olacak projelerden bir tanesidir.

Salamuralık yaprakla ilgili zaten 2005'te -araştırma enstitüsünde şu anda doktor, öğrencimizdir, orada da büyük bir araştırmacı- ilk çalışmamızı Bağpınar'da kurduk, asma yaprağıyla ilgili. Türkiye'de de asma yaprağı konusunda en fazla araştırma yapan üniversiteyiz. Pestisit kalıntısı... Ziraat Odası Başkanımız "Sigorta kapsamına alındı." dedi. Bunun parametrelerini de biz belirledik yani bizim belirlemiş olduğumuz parametreler üzerinden sigorta kapsamına alınmıştır yani bu konuda da bizim emeğimiz geçmiştir. Orhan Bey "Üzüm yaprağı ve üzümle ilgili, dengeyle ilgili bir çalışma var mı?" dedi. Bununla ilgili biz 2-3 çalışma yaptık. En son yaptığımız çalışma da iki yıllıktır, 3 lokasyonda yapıldı. Farklı oranda toplanan yapraklardan elde edilen üzümde Narince şarabı üretildi, hatta şişeleme de sizin firmanızın fabrikasında yapıldı. Yani bu çalışmaları üniversitemiz yapıyor, sonuçlandırdı.

Ama burada, en sonunda şöyle bir şey çıkacak -Tarım İl Müdürlüğümüz burada, Dekan Bey bugün sınavda olduğu için gelemedi, görevi var- bizim elde ettiğimiz bilgi, biz burada çok sayıda araştırma yaptık bütün konularda, il özel idare olsun, üniversitemizin BAP komisyonu bize pek çok konuda katkı sağladı, biz de çalışıyoruz. Fakat elde ettiğimiz bilgileri üreticilerimizle veya sektör temsilcileriyle paylaşacak bir platformumuzun olması lazım. Belli dönemlerde bağcılık konusunda toplanıp bunu pratiğe aktarmamız lazım ki daha hızlı gidelim, daha iyi bir şeyler yapalım. Yani biz gücümüz yettiğinde köylere gidiyoruz, kahveye gidiyoruz. Orhan Bey'le de tanışıyoruz çünkü sağ olsun, uluslararası sempozyumlara gittiğimiz zaman pekmez göndermişler, köme götürdük, bunları biz hep tanıttık. Üzüm tarhanasını hem ulusal hem uluslararası sempozyumda tanıttık. Biz bunu ikili iletişimle yapıyoruz ama bu işi biraz daha kurumsal anlamda yapmamız lazım, bireysel çabalarla bizim gücümüz bir yere kadar olur.

Yaprakla ilgili, dediğim gibi, tescil önemli. Türkiye'de ilk defa coğrafi işaret alan Tokat ilinde Erbaa olmuştur. Zile Pekmezi Komisyonunda ben de vardım. Zile pekmezi de ilk defa coğrafi işaret alan üründür, yöresel ürün kısmında bahsedeceğim ondan.

Bunun dışında, yaprakla ilgili bir standardımız yok. Mutlaka salamuralık yaprakla ilgili bir standart oluşturulması gerekir. Buna muhtemelen biz katkı sağlayacağız.

Burada şöyle bir şey de var: Başkanının bölgesinde 1,5-2 lira yaprak, Manisa'dan gelen yaprak... Şimdi şöyle söyleyeyim: Burada, bu bölgede özellikle bizim Pazar tarafında veya Kat, Necip tarafında, Emirseyit'te 300-400 kilo, Niksar, Gökçeli, Erbaa'da dekardan 1 tona yakın yaprak toplanıyor. Meclisteki toplantıda solumda İzmir Ticaret Borsası Başkanı oturuyordu, dedim ki: Biz bir dönümden 1 ton yaprak alırız, 8'den satsa 8 bin lira alır. "Sen gerçek mi konuşuyorsun?" dedi. Manisa'dakiler gerçekten bizden daha fazla bağa girdi verir, daha fazla ilaç, daha fazla masraf yapar; dekardan elde ettikleri gelir, şunu söyleyeyim, Tokat'ın genel gelirinden daha fazla değildir. Bunu söyleyeyim yani burada cumhuriyet altını gibi bir ürün var, bu ürünü sürdürebilir şekilde üretip sağlıklı bir şekilde yedirmek için elimizden geleni yapmamız lazım. Bu konuyla ilgili, tabii coğrafi işaret alındığı için muhtemelen bu sultanıyla karıştırıldı mı karıştırılmadı mı artık bunu Erbaa Ticaret Sanayi Odası bunu kontrol edecektir.

Yaprakta kalıntı sorunuyla ilgili her türlü çalışmayı yaptık. Bu seneki yaptığımızı il özel idaresi destekledi. Doğal yollarla mücadele edecek bir ilaçlama programı oluşturuyoruz, inşallah seneye... Şu anda bir kısmı uygulanıyor Erbaa'da ama seneye bunu tamamen oturttuğumuz zaman... Mis Yaprığın sahibi Çetin Bey bizi çağırdı, kendisi de zaten... Bizim tezlerde, çıktıda şöyle bir önerimiz vardı, en önemli çözüm şu: Üreticiden alınan yaprağı paketlemeden önce kalıntı analizi yapılması. Bir yerde bir sistemi kuracaksa eğer ciddi bir kontrol mekanizmamız olması lazım. Bizim tezde yazdığımızı, firma sahibi çünkü kendisi anlattı, Hollanda'ya giden üç beş tane konteyneri kalıntı sorunu nedeniyle dönünce artık kendisi üreticiler içerisinde kim sağlıklı yaprak üretiyorsa onları topluyor. En doğru yol bu, sistem bu şekilde inşallah kurulmuş olacak.

Bunun dışında, ürün işlemeyle ilgili biraz bahsetmek isterim. Burada, Zile Pekmezi Değerlendirme Komisyonundayız. Gerçekten Orhan Bey'in dediği doğru, ilk etapta 3 firma bu konuda coğrafi işaretle ilgili belgeyi kullanıyordu. Bir tanesi ekonomik gücü olmadığı için çıktı, bir tanesi karbon 14 testinde glikoz şurubundan pekmez yapıyordu, o zaten saf dışı kaldı ama üretime devam ediyor, her yerde “Zile Pekmezi” ifadesi değil de arkasına bir “-den,-dan” ekliyor. Ve ben her gittiğim yerde de bu firmayı bir şekilde gerçekten bu Türkiye’de bu sadece Tokat’ın sorunu değil. Raflara gidin bakın, üzüm kömesi, pestil, sucuk aklınıza ne geliyorsa, Gümüşhane, Antep, hiç fark etmez, hepsinin ürettiklerinin marka üzerine bakın, glikoz şurubu karıştırılıyor. 15 liraya köme üretemezsiniz, satamazsınız. Belki de yöresel ürünlerimizi bu şekilde taşış ederek, nişasta bazlı şeker katarak... Yöresel ürün dediğimiz, gerçekten doğal ürün demektir. Yani Ali Paşa Camisi neyse bizim için odur ya, yöresel ürün budur. Bunlara sahip çıkmamız lazım, doğallığını korumamız lazım. Nasıl böyle tarihî eserlere gidip taşın yerine başka bir mermer koyuyor, sırtıyor; bu, budur yani. Onun için bununla ilgili de önlemlerin alınması lazım.

BAŞKAN – Hocam, kısa bir müdahalede bulunacağım.

PROF. DR. RÜSTEM CANGİ – Buyurun efendim.

BAŞKAN – Rüstem Hocamız bizim aynı zamanda Komisyonumuzun raporlama sürecinde istifade ettiğimiz bir akademisyen. Bunları bize zaten raporunda söyleyecek ama siz de duyun istiyor. Ama biraz özet yaparsak. Diğer arkadaşlar zaten sizin raporunuzdan istifade edecek.

PROF. DR. RÜSTEM CANGİ – Bitiyorum hemen.

Burada yöresel ürünle ilgili şu yapılabilir: Burada, gerçekten Karaman’da, Niğde’de, Nevşehir’de falan “köfter” diyorlar, bizim üzüm tarhanamız var. Sofralık üzümü en güzel yetiştiren Osman amcamız da Tokat’ta en güzel üzüm tarhanası yapanlardan bir tanesidir. Gümüşhane’deki gibi hijyenik seralar içerisinde standart bir şekilde ticari olarak üzüm tarhanası üretilirse. Şöyle söyleyeyim Başkanım, kilosu 15-20 lira ve en artık üzümden yapıyorlar bunu. Mutlaka ve mutlaka buraya, Gümüşhane’de nasıl bunlar belli bir aşamaya geldi, buna benzer, doğallığı bozmadan üreten işletmeler yapmamız lazım.

Bunun dışında, fidancılık sektörüne de girmeden edemeyeceğim. Burası eskiden meyve ve asma fidancılığının merkezlerinden bir tanesiydi, geriye gitti. Şu anda 3 tane yasal olarak sertifikalı fidan üreten kuruluşumuz var, 3’ü de burada. 2 tane de enstitüyle, biz üretiyoruz. Bizimki zaten sembolik üretim, araştırmaya yönelik. Burada şöyle söyleyelim, Türkiye’de 8 milyon civarında aşılı asma fidanı üretiliyor, 2011 yılında 50 bin civarındaydı. Biraz projeler biraz da sektörümüz de bu işe girdi, destekledik. 2016 yılında Türkiye’de 3’üncü sıraya geldi Tokat, asma fidanı üretiminde 500 bin fidanla. Burada şunu da söyleyelim: Türkiye’de en fazla üretilen üzüm çeşidi, fidan olarak, sultaniden sonra Narince geliyor. Bu şunu gösteriyor: Narince’nin çoğu da buraya dikildiğine göre demek ki hâlâ Tokat bağcılığı gelişmeye, bağlarını yenilemeye devam ediyor. Fidancılık sektörüyle ilgili sorunları kendileri söyleyebilir ama DİMES’in şöyle bir özelliği var, Kazova Vasfı Diren’in, Türkiye’de kendi üretmiş olduğu fidanın baz materyalini kendi işletmesinden temin eden nadir firmalardan birisidir. Diğerleri de böyle olursa ismine doğru fidan üretiminde daha sağlıklı bir yere varılabilir diye düşünüyorum.

Ben şimdilik teşekkür ediyorum efendim.

BAŞKAN – Peki, teşekkür ediyorum.

Başka söz alacak arkadaşımız var mı?

Buyurun.

ZİRAAT YÜKSEK MÜHENDİSİ MEHMET SAĞLAMER – Ziraat yüksek mühendisiyim, emekliyim, fidan üreticisiyim, asma fidanı.

Benim söylemek istediğim bir şey var: Asma fidanında devlet desteği kaldırıldı. Bunun sebebi nedir? Bugün bulunduğu şehre hizmet edenlerin isimleri değişik yerlere veriliyor. Sizler dediniz ki: “Herhangi bir yatırımınız yok yani o şekilde.”

BAŞKAN – Yok, öyle demedim, başka bir beklentimi söyledim, ben Orhan Bey’le özel görüşeceğim onu.

ZİRAAT YÜKSEK MÜHENDİSİ MEHMET SAĞLAMER – Ben de şunu söylemek istiyorum: Bir belediye olarak Tokat’a büyük hizmetleri bulunmuş olan Vasfi Diren’in ismi neden bir caddede yok veya bir tesiste yok? Ben de bunu merak ediyorum. Yani böyle değerli kişilerin mutlaka yaşaması lazım.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Peki.

Arkadaşlar, fidan desteğini biraz da belki bizim telkinimizle Tarım Bakanlığı kaldırdı. Bizim bölgemizde özellikle... Gezdiniz mi Orhan Beyciğim bizim o tarafları, Manisa’ya?

DİMES YÖNETİM KURULU ÜYESİ ORHAN ZİYA DİREN – Gezdik efendim.

BAŞKAN – Yani dağ, taş, dere, tepe her taraf bağ alanı oldu. E, arz fazlası bir ürün, piyasada zaman zaman da olumsuz şeylerini yaşıyoruz. Yani bizim diğer mahsullerden elde edilen kârla bu bağıcılıktan elde edilen kâr mukayese edildiğinde herkes bağa dönüyor, teşvik edici oluyor. Teşvik edici olunca da bu sefer istenmeyen fiyat istikrarsızlıkları oluşuyor. Mesela, evvelki sene, fiyatlar çöktü; galiba 2014’tü, o tarihlerde 5-6 bin liraya satılan mahsul 3 bin liralara kadar geri geldi. Bu yıl borsada 4.500 liradan başlayan fiyat 3.500 liralara kadar -hatta 3.200’ü telaffuz edenler oldu- geri geldi. Toprak Mahsulleri Ofisinden bu yetki alınmıştı, öyle bir yetkisi de yoktu ama buna rağmen Bakanlar Kurulu kararıyla -Sayın Başbakan’dan ricamız, talebimiz, arzımız oydu- Sayın Bakanımız da Sayın Başbakanımız ve Kabine de bu talebimizi müspet karşılayıp Toprak Mahsulleri Ofisini devreye sokunca fiyat bir istikrar buldu. Ama her sene Toprak Mahsulleri Ofisini devreye sokma ihtiyacı hissetmeyelim diye bizim talebimizdi geçmişten bugüne, fidan desteğini kaldıralım, diğer... Yani, planlamadır bir bakıma da Orhan Bey mi bahsetmişti biraz önce, planlama budur; yasak getirmezsiniz, kanunla bir düzenleme yapmazsınız, vereceğiniz primlerle yönlendirici olursunuz, piyasanın ihtiyaç hissettiği ürünlere yönlendirirsiniz müstahsili. Bir sene patates çok para eder, ertesi sene herkes, bütün vilayetler dağa, taş patates eker, patates fiyatları çöker. Dolayısıyla buraya bir planlama yapmanız gerekiyor ise buna ya vereceğiniz primle ya desteklemelerle yön verirsiniz. Biz böyle bir talepte bulunmuştuk ve bu talep sonucunda da bu destekleme kaldırıldı. Fakat arkadaşlarımızın uyarısı haklı, makul bizim gezdiğimiz bölgelerde de yaşlanmış bağlar var. Tamam, fidan desteği kalksın ama o yaşlanmış bağlarda, en azından yenileme konusunda bu desteklemeler devam etsin. Böyle olabilir mi? Onu konuşacağız yetkililerle, yaşlanmış bağlarda da... Mesela Antep’te gezdik, kırk yıllık, elli yıllık -Celil Hocam da vardı- bağ, oradan verim alamazsınız, onun kendini yenilemesi lazım, ya siz yenileyeceksiniz ya bağ yenileyecek kendini, yoksa orada verim düşük kalır. 250-300 kiloyla maliyetinin altından da kalkmanız mümkün değil. Biraz önce Hocam bahsetti, işletme büyüklüğünü artırmamız lazım burada, bu yörelerde. 3-5 dönümle uğraşan adama -Orhan Bey de bilir, birçok hocalarımız da bilir- Avrupa’da, Amerika’da “hobici” derler yani “hobi ziraatçısı” denir, “çiftçi” değildir onun adı; doktordur, mühendistir, işletmecidir, fabrikatördür, hobi olarak, bir bağ alır, bir köyde bir ev yaptırır, şehrin dışında, şehrin gürültüsünden uzakta, o işle meşgul olur ama bizim burada adam kendisini “çiftçi” diye tanımlıyor, onunla ev geçindirmeye çalışıyor, hatta kendi evini de değil, onunla çoluk çocuğunun evini de geçindirmeye çalışıyor. Bölgede de yaşanan sorunlardan bir tanesidir. O bağa da bir traktör alıyor, 50 dönüme de bir traktör alıyor. O traktörün sadece kendisiyle de kalmıyor, ekip ve ekipmanına bakıyorsunuz, vergisine, sigortasına, şuna buna baktığımızda zaten geçinmesi mümkün değil.

Dolayısıyla Hocamın da arkadaşlarımızın da sabahtan beri İl Tarım Müdürlüğümüzün de söylediği, toplulaştırmayı bir şekilde yapmamız lazım. Bu, rızai olabileceği gibi, bu, zaman zaman da belki zorlamayla -“zorlama” derken kaba kuvvet anlamında söylemiyorum- yönlendirici olma açısından; 8-10 insan veya 40-50 insan bir araya gelir, bir kooperatif kurar, gönüllü olarak arazilerini de birleştirir, o, ona bir baskı aracı olur. Niye? İşte, diyelim ki, biri gelirini 1 liradan 2 liraya, 1,5 liraya çıkarır, öbürünün geliri 5 lirayken veya 50 kuruşken 30 kuruşa düşer “Ya arkadaş, onlar güzel bir şey yapmış, ben de bunlara katılayım ya da ben de bir başka bir birlik, kooperatif oluşturayım.” diyebilir. Bu kanunları çıkardık bugüne kadar arkadaşlar.

Evet, başka söz talebi var mı?

ZİRAAT YÜKSEK MÜHENDİSİ KORAY SÜNER – Bir ekleme yapmak istiyorum.

BAŞKAN – Tabii, buyurun.

ZİRAAT YÜKSEK MÜHENDİSİ KORAY SÜNER – DİMES’in çiftliğinin yöneticisiyim. Hocalarımın söylediğine bir katkı yapmak istiyorum.

Bir kere, Türkiye’de en yüksek üretim yapılan fidanın Narince olduğunu söylediler. Tokatlılara, özellikle yaprak üretenlere söylüyorum bunu, o çok üretilenlerin çoğu, büyük şarap fabrikaları Denizli’de Narince bağları kuruyorlar çünkü Tokat’tan kaliteli şaraplık üzüm almanın artık -yaprakları böyle yola yola- imkânı yok. Buradan aldıklarından hiçbir şekilde memnun olmuyorlar, herkes kaçıyor. Yakın zamanda onlar da yaprağın tadını alırlarsa belki onlar da bizim kalitemize düşerler ama şu anda o tarafta hiçbir şekilde yaprak hasadı diye bir şey söz konusu olmadığı için, Tokat’ın endemik bitkisini, endemik üzümünü bizden çok daha kaliteli olarak üretmeye başlayacaklar. Henüz erken ama birkaç sene sonra Tokat bugünlerini arayacak bağıcılıkta, onu özellikle söylemek istiyorum.

Ayrıca, sizin bölgenizden bize yaprak ihracatı da bol miktarda var her sene. Onlar burada paketlenip, üretilip Tokat yaprağı olarak dünyaya yayılıyor. Zaman içinde bir DNA, bilmem ne testleri falan başlarsa o zaman bir sıkıntı da oradan başlayacak.

Üçüncü bir şey daha var: Hep böyle Narince üzümü fidanı, fidan üreticilerinden... Narince üzümünün klonu yok bizde. Narince üzümünü sertifikalı olarak üretmek mümkün değil. Narince üzümünü ancak kontrollü olarak üretebiliriz. Üniversiteler, araştırma enstitülerinin yaprağa çalıştıklarını söylüyorlar ama onlara on senedir aynı şeyi söylüyorum, Narince üzümünün klonu hâlâ Türkiye’de yok. Bu demektir ki, Narince üzümünün bütün, her türlü şartını sağlayan bir klon üretilecek ve bundan biz fidan üreteceğiz, o zaman bize sertifika veriyorlar. Şu şekilde bizim sertifika almamız mümkün değil çünkü kendi bahçemizden kestığımız kalemi takıyoruz.

DİMES YÖNETİM KURULU ÜYESİ ORHAN ZİYA DİREN – Beyaz şarap...

ZİRAAT YÜKSEK MÜHENDİSİ KORAY SÜNER – Yok, o mavi sertifika. Yani şimdi, biz sarıdan maviye geçemiyoruz çünkü her şeyi yapsak bile bize de bunun klonunu üretmek için çalışma izni vermiyorlar çünkü biz özel sektörüz, sadece üniversitelerin araştırma enstitülerinde bu izin var. Kimi “Manisa araştırıyor.” Diyor, kimi “Tekirdağ araştırıyor.” diyor; ne alaka Tekirdağ’ın, Manisa’nın Tokat’ın üzümünü araştırması, onu da anlayabilmiş değilim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Bağcılıkla ilgili enstitüler zannediyorum bir Edirne bir de Manisa’da olduğu içindir yani bütün Türkiye’deki bağcılıkla ilgili, değil mi Hocam, yanılıyor muyum?

ÖĞR. ÜYESİ DR. ADEM YAĞCI – Ben ilave yapacağım zaten, siz şey yapın da.

BAŞKAN – Peki, siz özel sektör olarak müracaat ettiğinizde sadece üniversiteler mi...

ZİRAAT YÜKSEK MÜHENDİSİ KORAY SÜNER – Yok, yasa öyle, özel yapamıyor.

BAŞKAN – Buyurun.

ÖĞR. ÜYESİ DR. ADEM YAĞCI – Az önce Orhan Bey’in, şu anda da Koray Bey’in dediklerine şey yaparak...

Aslında biz herhâlde irtibatlarımızı son zamanlarda kesmişiz. Ben yaklaşık sekiz yıldır buradayım. DİMES’le çok fazla ortak bir çalışma yaptığımızı söyleyemem çünkü ilk geldiğim yılda bazı ufak tefek sürtüşmeler olmuştu, o nedenle bir daha da gitmedim oraya.

Öncelikle şunu söyleyeyim: Narince’nin klonu var, şu anda araştırma enstitüsünde, tahmin ediyorum üç ya da dört yıl içerisinde sonuçlanacak. Eğer daha hızlı bir şekilde sonuca bağlamak istiyorsak sizin de değerli katkılarınız olur, bazı virüs testlerinin maliyetleri sizin tarafınızdan karşılanır. Bu şekilde, hızlı bir şekilde size klonlanan materyal verirler.

ZİRAAT YÜKSEK MÜHENDİSİ KORAY SÜNER – Hep maliyetlerde akla geliyoruz, o zoruma gidiyor.

ÖĞR. ÜYESİ DR. ADEM YAĞCI – Yani, her şeyin bir bedeli olmalı.

İkincisi, Fatih Sultan Mehmet bir seferinde Kahramanmaraş’tan geçerken -Kabarcık üzümü vardır Kahramanmaraş’ın- Kabarcık üzümünü Fatih Sultan Mehmet’e götürüyorlar. Fatih Sultan Mehmet üzümü yiyor, çok hoşuna gidiyor. Diyor ki: “Lala, bu üzümün tadı havasından mı toprağından mı?” Şimdi, lala düşünüyor “toprağından” dese Maraş’ın bütün toprağını İstanbul’a taşıyacaklar “Havasından Padişahım.” diyor. Yani Narince’yi Denizli’de ya da başka yerlerde üretseler, çok önemli değil, Kalecik karasını da üretiyorlar orada ama bir işe yaramıyor. Her şey yerinde güzel.

Bir de özel sektör klon seleksiyonu çalışmalarına izin verilmiyor. Tokat’ta klonlama çalışmaları var, hem üniversite hem de araştırma öğrencileri tarafından yapılıyor. Hatta, şu anda Erbaa Tarım İlçe Müdürü olan arkadaşımızın yüksek lisans konusu da bu konu üzerindedir. Ama bu uzun bir süreç, yaklaşık üç-dört yılı daha var, ondan sonra klonlanan materyal elde edilecek.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Hocam, teşekkür ediyorum.

Şimdi bir şey söyleyeyim: Koray Bey biraz eleştiri getirdi sitem olarak. Kimi zaman, insanlar veya aileler de böyledir, siteminiz olsa da kardeşiniz, evladınız sizi bazen kızdırsa da harçlığını kesmezsiniz; harçlığını artırmazsınız belki ama kesmezsiniz. Şimdi, şöyle söyleyeyim: Üniversitelerimizin veya enstitülerimizin bazen bu maliyetleri verilen bütçeyle karşılamama, karşılayamama sıkıntıları olduğunda... Ki Celil Hocama çok teşekkür ediyorum, sağ olsun, güzel bir birliktelik oluşturmuş burada Değerli Milletvekilimiz, kendisine de söz vereceğim. Valimiz, aynı zamanda Belediye Başkanımız, aynı zamanda İl Genel Meclis Başkanımız, üniversitelerimiz bu gezdiğimiz alanlarda yapılan hizmetlerde iş birliği yapmışlar ve o iş birliği neticesinde güzel bir hizmet çıkmış ortaya. Hakikaten memnun oldum, mutlu oldum. Keşke Türkiye’nin her yerinde bu birlikteliği oluşturabilsek. Kimi yerde sayın valilerimiz mesafeli durur, burada Valimiz sağ olsun, heyecanla, coşkuyla işin içerisinde, bizimle beraber dünden beri, milletvekilimiz, siyasetçimiz öyle, Belediye Başkanımız öyle, İl Genel Meclis Başkanı... “Ya, biz masrafi niye karşılayalım? Bizim de kendimize göre başka yapmamız gereken hizmetler var.” diyebilir. Siz bilirsiniz üstadım, il genel meclis başkanları veya üyeleri genellikle yoldur, menfezdür, okul, boya badana, bakım onarım, “Bu kadar işin içerisinde bir de bize tarımla ilgili bir külfet yüklemeyin.” dememişler.

Siz de Koray Beyciğim, hocalarımızın taleplerini öyle değerlendirin. Hocalarımız kendilerine değil... Dün, eksik olmasın, hocalarımızla -rektör de dâhil olmak üzere- dolaştığımızda çok memnun olduğum bir şey gördüm: 3 hocamızı, ben onları sıradan, böyle kendimi takdim etmeden, tanıtmadan gelip gezmiş olsaydım o işletmede çalışan görevli, kamu görevlileri zannederdim. “Ben profesörüm,

bu işle ne uğraşayım?” “Ben ana bilim dalı başkanıyım, ne işim var bu mesai saatinin haricinde burada bulunayım?” demiyorlar. O arkadaşlarımızın da moral motivasyonunu artırmamız lazım. Hakikaten onlara da teşekkür ediyorum, eksik olmasınlar. Yani kendilerine bir çiftlik kuruyorlarmış heyecanıyla, mutluluğuyla gayret içerisindeler, çalışma içerisindeler. Onların da o motivasyonunu artırmamız lazım hepimizin, başta kamu görevlileri olmak üzere.

Buyurun Orhan Beyciğim.

DİMES YÖNETİM KURULU ÜYESİ ORHAN ZİYA DİREN – Efendim, ben bir yanlış anlamayı düzeltmek için söylemek istiyorum, Koray Bey’in söylediği belki yanlış anlaşıldı: Biz her zaman üniversitemizle ya da buradaki diğer kuruluşlarla Tokat’a yararlı her şeyde varız.

“Babanızın ismi olan bir tesis” dediniz, ben söylemek istemiyordum ama bilinmediğini de gördüm. Bugünkü tıp fakültesi binasının altında bin metrekare oturma alanlı eğitim ve kültür sosyal tesisini örnek bir mimari projeye ben üniversiteye kazandırmıştım. Cumhuriyet Üniversitesi Tokat Ziraat Fakültesi dedim bu araştırmayı yapan önce. O zaman Tokat’ta üniversite yoktu. Ta o zamandan biz üniversitenin kuruluşuna destek olmak dâhil, hep üniversiteyle el ele çalışıyoruz, bunun aksi bir eleştiriyi suretikiyatide kabul etmem. Yalnız, o bin metrekarelik çok örnek tesisi, hem projesiyle hem fonksiyonuyla örnek tesisi üniversitemiz “Tıp fakültesi kuracağız.” diye yıkarken benden izin aldı. İzin alırken de ben bir şart ileri sürdüm: “Bir amfiteatra da babamın ismini verin.” dedim. Bu da yapılmadı.

Bilgilerinize arz ederim.

Saygılar.

BAŞKAN – Estağfurullah.

Siteminizi yine anlıyorum fakat haklı bulmuyorum ağabey, açık söyleyeyim, bir dost olarak. Bir: Siz siyaset de yapmış bir insansınız. Affetmek büyüklüğün şanından.

Kırgınlık oluşturmadan, bunu Tokat’ı gezince, görünce ben dışarıdan bakan olarak... Yani sizi de bilmiyordum bakın, Allah var, düne kadar da sizden haberdar değildim. Sayın Valime de sordum: “Bu kadar güzel bir şehir niye cimrilik yapar ya da kıskançlık yapar? Bu güzelliği niye bizlerden saklar, bütün Türkiye’den gizler?” Arkadaşlarımıza da söyledim, bir ayağın eksik olduğunu gördüm. Bu ayak...

DİMES YÖNETİM KURULU ÜYESİ ORHAN ZİYA DİREN – Çok haklısınız efendim. Yani bir kırgınlığımız falan kesinlikle yok ama bir şeyi düzeltmek de istedim. Bunları hep sakladık, söylemedik, Valimizin de belki hâlen o tesisten haberi yoktur.

BAŞKAN – İyisini yapmışsınız, güzelini yapmışsınız.

DİMES YÖNETİM KURULU ÜYESİ ORHAN ZİYA DİREN – Onun da söylenmesi lazım. Mehmet Bey arkadaşına da teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Daha fazlasını bekliyorum demek ki ağabey sizden.

DİMES YÖNETİM KURULU ÜYESİ ORHAN ZİYA DİREN – İnşallah efendim. Biz çok fakirlikten gelme bir aileyiz. Hakikaten Tokatlı üreticilerle, tarıma gönül vermiş insanlarla el ele, gönül gönüle burada bir Türkiye ve bir dünya markası yarattık. Bununla gururlanıyoruz. Bizim çocukluğumuzda gerçek... Ortaokulu bitirdiğimde babamın bana mezuniyet hediyesi bir çift naylon çoraptı. Biz oradan bu günlere geldik Allah’a bin şükür, hemşehrilerimin destekleriyle ve toplumun bize verdiği destekle geldik.

Kimseye kırgınlığımız yok, sakın yanlış anlama olmasın efendim. Şerefle yine hizmete devam edeceğiz.

BAŞKAN – Tamam, peki, teşekkür ediyorum.

Eyvallah.

Kıymetli arkadaşlar, şimdi...

ZİRAAT YÜKSEK MÜHENDİSİ DURAN KILIÇ – Sayın Başkan...

BAŞKAN - Siz dün epey bir konuşmuştunuz, yetmedi mi?

ZİRAAT YÜKSEK MÜHENDİSİ DURAN KILIÇ – Yok, açıklık getireceğim bir konuya efendim.

Koray Bey etiket sertifika sisteminden bahsetmişti de şu anda ülkemizde üretilen tüm asma fidanları standart, sarı etiket bazında üretiliyor. Bunun sebebi de virüsten ari temiz materyalimiz olmadığından dolayı. Bizim altyapımız olmadığından dolayı 2012 yılında biz Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü olduk. 2012 yılında kuruldu yani araştırma bazında. O yüzden bizim altyapımız yok. Tekirdağ ile Manisa yılların enstitüsü. Onların altyapıları mevcut olduğundan onlar çalışıyor, Yani mavi sertifika alabilmemiz için virüsten ari baz materyalimizin olması gerekiyor. Şu anda Türkiye’de yeni kurulan sistemler var, o da şu anda üretime geçmedi.

Teşekkürler.

BAŞKAN – Peki, teşekkür ediyorum.

Celil Hocam, ev sahibi olarak bize ne söylemek istersiniz?

CELİL GÖÇER (Tokat) – Türkiye Büyük Millet Meclisi Bağcılık ve Üzüm Araştırma Komisyonumuzun Değerli Başkanı, kıymetli milletvekillerim, Değerli Valim, belediye başkanlarım, tarım teşkilatımızın değerli üyeleri, çok kıymetli üreticiler, sivil toplum örgütleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum. Rektör yardımcılarımızı, tabii ki hocalarımızı, onları atlamak haksızlık olur.

Bu, çok güzel bir birliktelik hakikaten. Tokat’ta herkes üzüm yemek istiyor. Tokat’ta hiç kimsenin bağcıyla ilgili, bağcıyı dövmekle ilgili bir niyeti yok, bu çok açık. Tokat’ta herkes Tokat’ın ekmeğini büyütmek istiyor.

Konuşmacılar zikrettiler, şimdi bizim çocukluğumuzun geçtiği bölgede böyle dalından üzüm kopartıp yediğimiz bağların sonra kuruduğunu görmek her geçişimizde bize hüznü verirdi. “Buraları tekrar nasıl canlandırırız?” diye bir araştırma içerisine girdiğimizde Kalkınma Bakanlığımıza gittik, işte niyetimizi anlattık. Tokat için buranın önemini ifade ettiğimizde şöyle bir şey söylediler: “Tamam, güzel söylüyorsunuz. Burada bir arz oluşturduğunuzda bu arz fazla geldiğinde o zaman vatandaş yine para kazanamayacak.” Biz dedik ki bizim vatandaşımıza, hemşehrimize gelir sağlamamız lazım ki göçü önleyelim, köyünde turalım, mutlu olsunlar. “Bu niyetiniz güzel ama bunu yönetemediğiniz zaman bir süre sonra arz fazlalığı olduğunda yine vatandaş para kazanamayacak; 1 liraya mal edecek, 400 kuruşa satacak.” Böyle bir tespitleri olmuştu. Bunun üzerine, üreticilerimizi aradık, Özkaleliyi aradık, dedik “Yaprağı nereden getiriyorsunuz, var mı böyle bir arz sıkıntısı, arz fazlalığı olduğunda bunu eritebilir miyiz?” Efendim, ziraat teşkilatımızı aradık, DİMES’i aradık, Koray Bey’le konuştuk, hocalarımızla konuştuk “Kesinlikle böyle bir şey yok.” dediler.

Tokat’ta bağcılık anlamında hep beraber yaptığımız bu çalışmalar sayesinde bir basamak atlamış durumundayız, belki birçok basamak atladık ama süreci de yine takip etmemiz lazım. Bu Komisyon, Bağcılık Komisyonu bir arı gibi çalıştı, çok çalıştı, bir anlamda arı gibi; ikincisi de arı her yeri gezer, her tecrübeyi alır ve onu sonra damıtır, bal yapar. Şimdi Türkiye’de üzüm yetiştirilen, tecrübenin ve bilginin, üretimin olduğu her yeri gezdi, oradaki potansiyeli ve sorunları gördü, Tokat’ı da. Şimdi yani bu devletin, Türkiye Büyük Millet Meclisinin güzel bir hizmetidir; vatandaşın, üreticinin ayağına gelmek suretiyle onu dinlemek ve sorunlarını çözmeye çalışmak. Burada tespit edilen sorunları da elbette ki bakanlıkların, ilgili bakanlıkların ilgili mercilerine ulaştırmak suretiyle çözüme kavuşturacaktır, burada çözüm oluşturmamız lazım. Burada baktığımızda, bizim bu süreci şu şekilde yönetmemiz lazım: İyi örnekler sayesinde arzda bir olumlu artış var ama bunu biz nasıl yöneteceğiz?

Şimdi nitelik ve nicelik anlamında iki konu üzerinde durmamız lazım: Niteliklerden bir tanesi işte, yaprak ve üzüm hasat oranları, burada bir denge tutmamız lazım. İkincisi sağlık açısından, dünyada her kişinin artık gündemine sağlıklı beslenme, sağlıklı gıda girmiş durumdadır. Ben üzüm özelinde ve Tokat tarım ürünleri genelinde şunu vurgulamak istiyorum: Tokat sağlığını için üretiyor, Tokat'ta sağlıklı ürünler yetiştirilir, Tokat'ın yaprağı sağlıklı, Tokat'ın üzümü sağlıklıdır. Hangi açılarından sağlıklıdır? Bunları da standardize edip dokümanete etmek ve sertifikalandırılmak gerekiyor.

O yüzden, pek çok sorunlarımız var; işte, ölçek sorunları ifade edildi, bu ölçek konusu, mülkiyet konusu çok önemli bir sorun. Bizim muhtarlarımızla yaptığımız bir toplantıda bir muhtarımız şöyle bir ifade de bulundu: “Bizim millet tarlanın sınır taşı yüzünden adam öldürür, sonra tarlayı satar, avukat parasını çıkaramaz, kurtarmaz.” Yani böyle bir gerçek var. O yüzden gönüllülük esasına göre bu üretim birliğine muhakkak geçmek lazım, gönüllü olmak lazım, katılımcı olmak lazım. Birinci etapta yapmış olduğumuz bağcılık uygulamasındaki, Rüstem Hocamın ifade ettiği o gönüllü birlik, gönüllü olarak sınırların kaldırılması çok önemli, maliyetlerimizi bu şekilde düşürebiliyoruz. Beraber hareket etmez isek eğer kazanmamız mümkün değil, beraber hareket etmez isek eğer biz tarlamıza, bağımıza ilaç atmamız ama yan taraftaki bağdan gelen ilaç bizi yine kontamine eder. O yüzden büyük ölçekte bu işleri hesap etmemiz gerekiyor.

Yine, ikinci itibarıyla üretim, iyi ürettik, çok ürettik, büyük ölçekli ürettik, sağlıklı ürettik, standardize ettik, tescilimizi aldırдық. Tamam, kime satacağız? Şimdi, Tokat'ta mesela bazı köylerde şeftali bahçeleri, şeftali ağaçları sökülüyor. Satamadığınız zaman da bir anlamı yok. Yani kimse ticareti sürdürebilir yapmadığı sürece, para kazanmadığı sürece bunu yapmaz.

Şimdi Tokat'ta bu anlamda bir eksik vardı, mesela yöresel ürünler pazarımız yoktu. İşte Kat'ın hemen altına çok güzel yöresel ürünler pazarı yaptık, son derece görünür bir yerde, cadde üzerinde, herkes geçerken orada görecektir. Ama orayı perakendeci mantığıyla, pazarcı mantığıyla ürettiğimizde olmaz. Orada Tokat'ın ürünlerinin teşhir edileceği, vitrin olacağı bir alan yapmamız lazım; gerek e-ticarette ve gerekse toptan ticarette orada bir teşhir alanı, vitrin oluşturmamız lazım; oranın da bu anlamda profesyonel bir şekilde işletilmesi lazım.

Konu geliyor, birlik meselesine dayanıyor. Ne üreteceğimize karar vereceğiz; yaprak mı üreteceğiz, üzüm mü üreteceğiz, domatesin hangi cinsini üreteceğiz? Beraber üreteceğiz, satmak için de beraber hareket etmek gerekiyor. O yüzden bu çalışmaların devamında şu ana kadar daha çok altyapıyla uğraştık Tokat'ın tarımında; işte, arazi toplulaştırması, sulama çalışmaları, birlikte üretim gibi. Bundan sonra artık üstyapıya geçmemiz gerekiyor. 12 Mayıs'ta, Allah nasip ederse, Kooperatifçilik Genel Müdürlüğümüzle konuştuk, Tokat'ta kooperatifçilik çalışmayı yapacağız. Bunun için Sayın Valimiz şimdiden Tokat'ın geçmişten bu yana gelen birlik, kooperatif gibi oluşmuş olan tecrübeleri masaya yatırıp harmanlayacaklar çünkü bir yerde gönüllü katılım olmazsa, insanlar gönüllü olarak oraya katılmazlarsa o işin başarılı olma şansı yok. O yüzden de tecrübeyi, geçmiş tecrübeyi konuşturmamız lazım. Bu memlekette bu anlamda tecrübe var. Ta Mithat Paşa'ya gidiyor Memleket Sandıkları kurulmuş, orada işte, atıl olan köy arazilerinin değerlendirilmek suretiyle vatandaşa kazandırılması, ihtiyaç sahiplerine kazandırılması gibi bir mekanizma geliştirilmiş. Bu niye ilerlemedi? Çağın gereklerine hangi anlamda uyum sağlayamadık? Bu yörenin kültürü, bu bölgenin insanının kültürü çağın gereklerini beraber buluşturmak suretiyle Tokat'ın hafızasını ortaya koyup modeller ortaya koymamız lazım. Artık Tokat'ta başarısızlık öykülerine tahammülümüz yok, hep aynı şeyleri konuşmak istemiyoruz, hep bir üst basamağa çıkmak suretiyle ileriye doğru gitmeye çalışıyoruz. Burada şu oluşmuş olan birliği çok kıymetli görüyorum ben.

Değerli hemşehrilerim, üniversitemizin katkısı için burada teşekkürü tekrar borç biliyorum; özel idareimizin katkısı için tekrar teşekkürü bir borç biliyorum; tarım teşkilatımızın, bürokrasimizin katkıları için teşekkürü bir borç biliyorum; yine DİMES'imizin, üreticilerimizin katkılarına teşekkürü

kendime bir borç biliyorum. Bu çalışmalar, emin olun, Tokat'ta Türkiye'ye örnek bir model teşkil edecektir. Ben değerli Komisyonumuza Tokat'ı teşrifleri için tekrar çok sağ olun diyorum, teşekkür ediyorum, saygılarımı sunuyorum.

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyorum değerli milletvekili arkadaşşıma, aynı zamanda Komisyonumuzun üyesi.

Sayın Valim, bir şey söylemek ister misiniz?

TOKAT VALİSİ ÖMER TORAMAN – Kıymetli Başkanım, kıymetli milletvekillerimiz, kıymetli davetliler; ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Komisyonumuzun vilayetimizi programına alması ve vilayetimizde faaliyetlerini yürütmesinden dolayı duyduğumuz memnuniyeti ve bu hususta şükranlarımızı ifade etmek istiyorum.

Türkiye çok zengin bir ülke, potansiyeli çok büyük bir ülke, çok güzel bir memleketimiz var her açıdan. Her bölgenin kendine has, öne çıkan hususiyetleri oluyor. Bu çerçevede, Tokat'ımız da yapılan bütün çalışmalarda, bütün analizlerde başta tarım olmak üzere ve tarıma dayalı sanayi olmak üzere, kendi geçmişini ve geleceğini geçmişten yola çıkarak geleceğini tanzim etmeye çalışıyor. Tarım Tokat için çok önemli, fevkalade önemli bir faaliyet sahası. Burada da yaş sebze ve meyve üretimi çok ciddi bir potansiyel teşkil ediyor. Bunların içerisinde de bağcılığın kendine has, çok özel bir yeri var. Bu, tarihten geliyor, binlerce yıldan bugüne aktarılmış bir üretim kültürü.

Zaman zaman iniş ve çıkışları olabiliyor her alanda olduğu gibi ama şu anda Tokat'ımızda bağcılık alanında ivme yukarı doğru yani istikamet yukarı doğru, bütün göstergeler her açıdan; üretim, satış, katma değeri yüksek ürün geliştirilmesi, araştırma geliştirme faaliyetleri, üniversitemiz, enstitümüz ve bütün problemlerin bilindiği ve bu problemlerin çözülmesi için sağlıklı adımların atıldığı bir dönemdeyiz. Bu bütün kuvvetlerimizin birleşip bizi daha ileriye götürmesi için, tabiri caizse dışlıların birbirini tamamlaması gibi birbirimizle uyum içerisinde, birbirimizi engelleyerek değil, birbirimizi destekleyecek biçimde bütün çalışmaların koordine edilmesi ve birleşik bir kuvvet oluşturulması gerekiyor. Bugün zannediyorum, yapmak istediğimiz de bu.

Kıymetli Komisyonumuzun Başkanına bu istişare ortamını oluşturdukları için ve hassaten yerinde gözlem yapma ihtiyacını duyup yerinde bağları, araştırma enstitülerini, üniversiteleri, üreticileri gezerek, dolaşarak, onlarla konuşma ihtiyacını duyarak bu faaliyetleri yürüttükleri için tekrar çok teşekkür ediyoruz. Çünkü bütün tarafların bir arada olması gerekiyor, istişare çok önemli, istişare edilmesi gerekiyor. Belli bir hedef doğrultusunda, belli bir istikamette topluca yürünmesi gerekiyor. Tokat'ta bu birlikteliğin olduğunu değerlendiriyoruz. İnşallah bağcılık özelinde de önümüzdeki günler pek çok açıdan, geçmişle mukayese ettiğimizde, yakın geçmişle mukayese ettiğimizde daha iyi olacaktır. Bunun emareleri ve işaretleri vardır. Bu konuda sorumluluk taşıyan herkes bunun idrakindedir, bunun için elini taşın altına sokmuştur ve sokmaya da hazırdır.

Bu çerçevede, vatandaşımıza hizmet edebilmek için, onların refahını, gelirini artırmak için yereldeki bütün aktörler görev almıştır, almaya da devam edecektir. Ama kıymetli Komisyonumuzun bütün ülke ölçeğinde, bütün bu değerlendirmeler neticesinde bu sektörün problemini çözecek, önünü açacak ve daha da hızlandıracak çalışmaların neticesinde buna imkân sağlayacağını düşünüyorum. İnşallah ülkemize ve özelde de Tokat'ımıza Komisyonumuzun çalışmaları hayırlar getirir, başarılar getirir.

Ben katkı sağladığı için hepinize, bütün katılımcılarımıza çok teşekkür ediyorum. Kıymetli Başkanımıza da, heyetine de tekrar, vilayetimize hoş geldiniz diyor, saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyorum Sayın Valim.

Bir şeyi bir daha söyleyeyim, yanlış anlaşılmalara ben de sebebiyet vermek istemem. Siyaset kurumu, Orhan Bey'in de söylediği gibi, elbette birbiriyle rekabet eder, siyasilerin görevi de budur, işi de budur. Aynı şeyi düşünmedikleri veya aynı çözüm noktalarında olmadıkları için ya da çözüm noktaların çözüme ulaşma noktasında farklı yolları tercih ettikleri için, farklı belki çözüm arayışları içerisinde oldukları için birbirleriyle rekabet ederler ama hasmane bir tutum içerisinde olmazlar siyasiler.

Buna biraz latife olsun diye takıldım. Yani bazen hani siyaseten birbirimize eleştiri getirirken “Hep şöyle yaptınız, hep şunlara verdiniz, bunlara verdiniz...” Bunu burada görmüş olmak, sizin gibi şehre mal olmuş bir tesise vermek böyle bir işletmeyi, belki de bileğimizin hakkıyla, çok isabetli olmuş. Bunu tenkit olarak söylemiyorum. En azından ideolojik yaklaşmadığımızı da, birbirimize ideolojik bakmadığımızı da ifade etmek için söylemiştim. Ama emin olun, samimiyetle söylüyorum, ben ilk defa sizi görünce, biraz da yaşlıgın belki şeyi, ya, acaba Orhan Ağabey mi, değil mi, o mu, var mı yok mu... DİMES'le irtibatınızı da bilmiyordum, kimse de söylemedi ne hikmetse, hâlbuki dün beraberdik. Ama bir şeyi söyleyeyim, bununla da iftihar edin. Celil Hocama sordum, dedim ki: DİMES buralı mı, öyle deniyor?” “Evet.” dedi. Yurt içinde veya şehirde içecek olarak bir Tokatlı DİMES'in dışında bir şey içmez. Çok güzel bir şey. Keşke sizi de bilseydim. Bunu eğer Tokatlı böyle özümsemişse, benimsemişse anlamında söylüyorum, Tokatlıya birçok şey siz de borçlusunuz, bu kadar sahiplenmişse; bunu itham etmek için söylemiyorum, yaptıklarınız da varmış; bir.

İkincisi: Üzümü konuşuyoruz, her gittiğimiz yerde söylüyoruz, üzüm ve türevleri... Şu pastaya bakıyorum, masaya bakıyorum, hani tarhananın var, tek tarhana olabilir, başka bir şey gerekmez ya da kuru üzümünüz yoksa bile... Bilmiyorum, üzüm suyunuz var mı? Mesela, üzüm suyu da olabilir, diğerleri de meyve suyu, şeftaliye itirazım yok ama... Bizim o taraflarda üzümü su yapmazlar, üzüm suyu çok fazla... Bir TARİŞ Üzüm Birliğinin dışında herhâlde hemen hemen neredeyse bir enstitümüzün bir şeyi var, Manisa Bağcılık Araştırma Enstitüsünün bir şeyi var. Bunların da tabii, doğal şeker, antioksidan, birçok yararı var, enerji veriyor, demir eksikliğini gideriyor ama soframıza baktığımızda herhâlde kahvaltı yapmadığımız düşünülerek bunlar getirilmiş olsa gerek diye düşünüyorum. Bu tür toplantılarda ya da etkinliklerde en azından şehrinizin bu ürünlerini ön plana çıkarın, tanıtın; bunlar güzel bir fırsattır.

Şimdi, burada arkadaşlarımız çekim yapıyor. Bu çekimleri zaman zaman Meclis televizyonundan da yayınlıyor, Anadolu Ajansına veriyor onlar başka yerlerden müracaat edip bu şeyleri alıyor. Tanımayanlara da mahsullerinizi tanıtın, bu eksikliği bırakmayın.

Değerli Komisyon üyesi arkadaşım, 22'nci Dönemden hatırlarsınız Ali Bey'i, beraberdik, Balıkesir milletvekilimiz. Son toplantımız, artık belki onun da söylemek isteyeceği bir şeyler vardır sizlere. Son sözü de ona verelim, ondan sonra toplantıyı kapatıp özel sohbete geçelim.

ALİ AYDINLIOĞLU (Balıkesir) – Teşekkür ediyorum.

Değerli Başkanım, çok Değerli Milletvekili arkadaşım, Değerli Valimiz; İl Meclisi Genel Başkanımız, belediye başkanlarımız, değerli üreticiler, değerli Tokatlılar; ben de sizleri tanımdan büyük bir memnuniyet duyduğumu ifade etmek istiyorum.

Üç ay önce kurulan Komisyonumuz özellikle üzüm ve bağcılıkla ilgili olan illeri dolaştı. İnşallah bu Tokat seyahatiyle de bu Komisyon çalışmalarını bitirip rapor hazırlamaya başlamış olacağız. Tabii, birçok bilgi elde ettik. Bu araştırma komisyonları gerçekten çok önemli. Çünkü bu sektörleri bu kadar detaylı bir şekilde araştırabilecek başka bir oluşum yok. Meclis bunları gerçekten çok ince detaylarına kadar, yerine giderek, Ankara'ya çağırarak sektörün bütün taraflarını aylarca dinliyor, inceliyor, araştırıyor, tespit ediyor noksanlarını. Biz de bunu yaptık, inşallah mutlaka biz Tarım Bakanımızla bu konuları görüşeceğiz Komisyon olarak. Bu sektörün noksanlıklarından tamamlayabileceğimiz, daha fazla üreticiye, sanayiciye ne verebileceksek bunu da vermenin gayreti içinde mutlaka olacağız.

Tokat'a ben de ilk defa geldim ama Tokat gerek insanlarıyla gerek coğrafyasıyla gerçekten benim tahminimin çok çok üzerinde, çok güzel bir yer, çok sıcakkanlı. Aynı Balıkesir'imizin insanı gibi insanınız bir defa, bize çok benziyor hem fizik olarak hem karakter olarak, ben bunu gördüm.

Burada üreticiler, valimiz, üniversite, fidan üretme istasyonu bir araya gelmiş; çok güzel, iyi niyetle çalışmalar içinde. Fakat benim gördüğüm eksiklik, birlikleriniz yok. Mutlaka birliğinizi, kooperatifinizi kurmanız lazım bu desteklerden daha fazla istifade etmeniz için.

Bir de çok önemli gördüğüm, Celil Hoca gibi bir değeriniz var, Zeyid Aslan gibi tuttuğunu koparan milletvekilleriniz var, diğer milletvekillerimiz de öyle. Yani Tokat çok çok iyi noktalara mutlaka gider. Şu organik pazar yeri falan mükemmel olmuş, tebrik ediyoruz kimlerin gayreti olduysa, o da size mutlaka çok iyi bir katma değer sağlayacaktır.

Allah yardımcımız olsun. Biz zeytinciyiz Balıkesir'de, pek fazla üzüm yok ama dediler "Sen de ol bu Komisyonunda." Biz de olduk. Ben daha önce sebze meyve komisyonunda bulunmuştum, zeytinyağı ve zeytin üreticilerinin sorunlarını araştırma komisyonunda bulunmuştum, bu sefer de burada çalışmalar yaptık. İnşallah bu elde ettiğimiz verilerin sonucunda daha güzel şeyler yaparız ülke olarak, millet olarak, Tokat olarak. Ama bir de gördüğüm şu var, yatık yerlerde bağlarınız. Manisa bu konuda bayağı ileri gitmiş. Sayın Valimiz ve belediye başkanlarımız, üreticiler, Tarım İl Müdürümüzle organize edip Manisa'ya gitmenizi tavsiye ediyorum, orada göreceğiniz önemli gelişmeler var. Bir de oradaki tesisler çok ileri noktalara taşınmış, milyonlarca avroluk yatırımlar yapılmış Sayın Ağabeyim, yani çok güzel tesisler var, 150-200 tane herhâlde büyük paketleme tesisi var -pekmez- TARIŞ çok iyi bir noktaya gelmiş orada. Burada da yapılabilir tabii.

Allah yardımcınız olsun diyorum. Ben de sizi tanımaktan memnun oldum.

Çok çok teşekkür ederim. İnşallah hayırlara vesile olur bu toplantımız. Sağ olun.

BAŞKAN – Evet, kıymetli arkadaşlar, bugünkü sohbet toplantımızı burada nihayete erdirmiş bulunmaktayız.

Bir iki cümleyle isterseniz... Belki eksik bıraktığım bir şey var, kafamı sürekli kurcalıyor, sabah toplantıya başlarken selamlamayı unuttuysam affınıza sığınıyorum, hem şahsım hem de birlikte geldiğimiz bu heyet adına hepinize sevgilerimi, saygılarımı sunuyorum hem de inşallah bu toplantımız hayırlara vesile olur, sektörün sorunlarına kısmen de olsa katkı sunar. Amacımız Hocamın da bahsettiği gibi üzüm yemek yani amacımız ilk başta müstahsilin yüzünü güldürebilecek tedbirleri alabilmek, önermek, sonra da ülke ekonomisine sunulan bu hizmetten, bu üretimden, bu emtiadan olabildiğince gelir elde edebilmek, ihracatta yüksek döviz girdileri sağlayabilmek.

Geçmişte bu mahsul -bizim özellikle Manisa için söyleyeyim- çok kıymetli, çok değerliydi. Bugün itibarıyla 1 milyar dolarlık ticaret hacmine ulaşmış üzüm ve kuru üzüm -yaş ve kuru üzüm olarak söylüyorum, bunun içerisinde yaprak hariç- yaklaşık 1 milyar dolarlık ticaret hacmine sahip bir sektörden söz ediyoruz. Geçmiş yıllarda işte bu piyasadaki fiyat istikrarsızlığından kaynaklı olarak mesela 250 bin ton üzüm ihraç etmişiz, 150 milyon dolar kazanmışız, 160 küsur milyon dolar kazanmışız ama sonraki yıllarda, fiyat istikrarının sağlandığı ve üreticinin desteklendiği dönemlerde -ki bu, 2002'den bu yana hep böyle artarak devam etmiştir- aynı tonajda ürünü ihraç ettiğimizde kimi zaman 350-400 milyon dolara kadar para kazanmışız. Halbuki 250 bin tonluk üzümünden 150 milyon, 160 milyon lira gelir elde ettiğimiz dönemler vardır.

Yani söyleyeceğim o ki 1.000 doların altında ihracat yapmışken şimdi en kötü piyasa koşullarında bile 1.300, 1.400, 1.600, 1.800, 2.500 dolarlara kadar çıkmıştır bu ürünün ton başı ihracat bedeli. Bundan ülke kazançlı çıkıyor, ülkeyle birlikte müstahsilin geliri artıyor, müstahsilin hayat standardı yükseliyor, müstahsilin alım gücü arttığı için de piyasada bir hareketlilik oluyor. Hedefimiz, bundan sonra tüm alanlarda müstahsilin gelirini artırmak ve dolayısıyla da ülke ekonomisine ciddi katma

değerler sağlamak olmalı. Biz bu minvalde raporlarımızı hazırlayacağız inşallah. Demin konuşmamın başında da söylemiştim, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı dâhil olmak üzere ilgili kurumlara bunları tavsiye olarak göndereceğiz.

Sizden de taleplerimiz, beklentilerimiz -sadece burada değil, yurt dışında da olabilir ama- bu işte başarı sağlamış bölgeleri ziyaret etmeniz, işletmeleri ziyaret etmeniz. Koray Bey zannediyorum gümrük talebinde bulunmuştu.

Şimdi, gümrükleme noktasını söyleyeyim size. Arkadaşlar, gümrüklemede belli bir şey isteniyor, rakam bekleniyor. Bunun da bir maliyeti var. O maliyeti biz Manisa’da sağladık, o rakamı da yakaladık. Sizin burada gümrüklemenin olabilmesi için o standartları yakalamanız lazım. Ben potansiyelinizi çok bilmiyorum, yıllık ihracat miktarlarınızı bilmiyorum. O rakamları yakaladığınızda bu hizmeti ayağınıza zaten getirirler. Netice itibarıyla Türkiye’ye döviz kazandırılıyorsunuz. Yani bunun önünde, ihracatta gümrüğün eğer varsa ufak tefek eksikliği, kusuru onu telafi ederler, arkadaşlarımız da mutlaka takip eder. Ama bir şekilde size görev düşüyor, ihraç miktarlarınızı, tonajlarınızı artırmanız gerekiyor, o maliyeti karşılayacak noktaya taşımanız gerekiyor Tokat’ı.

Valimin, Belediye Başkanımızın, milletvekillerimizin, yine il genel meclisinin bir gayreti var, onu görüyorum. Müteşebbislerimizin de Tokat’ı tanıttak birtakım promosyonlara veya reklamlara ya da ne bileyim etkinliklere katkı sunmalarını ben Tokat adına istirham ediyorum. Mesela Antalya’da bölge toplantıları yapılır bazı şeylerin. Büyük işletmeler burada yapabilir. Sayın Valim o zaman diyor ki: “Sosyal –özellikle- hizmet sektöründe alanlarımız dardı, şimdi yeni yeni bu tür tesisler açılınca şehrimize inşallah bizim de davetlerimiz olacak. Müteşebbislerimiz için söylüyorum: Bayilerinizi burada toplayabilirsiniz, şehrinizi tanıtmak adına gününbirlik de olsa kültürel bir gezi tertip edebilirsiniz. Güzel bir şehirde yaşıyorsunuz. Hangi siyasal düşünceye sahip olursa olsun insanınız çok kıymetli, çok saygıdeğer, çok hürmetkâr, kültürel değerlerine bağlı; ben mahcup oldum, sayın valimizi, bizi gören 80 yaşındaki, 90 yaşındaki insanlar hürmeten ayağa kalkıyorlar. Bu gelenek, bu kültür burada henüz terk edilmemiş. Bu kültür yaşatılabilir, diğer şehirlere örnek olarak aktarılabilir, gençlerimize özellikle aktarılabilir. Bu tür sosyal etkinlikleri de burada tertip etmenizde yarar var diye düşünüyorum.

Uzaktan yakından buraya gelerek, teşrif ederek toplantımıza katkı sunan bütün saygıdeğer misafirlerimize, konuklarımıza var ve başta sayın valimize, ev sahipliğinden dolayı belediye başkanımıza çok teşekkür ediyoruz. Güzel bir toplantı oldu. Bundan sonraki toplantılar da inşallah verimli geçecek, güzel geçecek ve biz de bu geziyle inşallah yerinde inceleme programımızı tamamlamış olacağız.

Hem birlikte geldiğimiz arkadaşlarımız, teknik elemanlarımız, personelimiz, uzmanlarımız, akademisyenlerimiz ve değerli milletvekili arkadaşlarım adına hem de şahsım adına sizlere en derin sevgilerimi, saygılarımı sunuyorum, hürmetlerimi arz ediyorum ve toplantıyı kapatıyorum.

Kapanma Saati: 12.16

